

Turkulaiset urheiluseurat hyvinvointipalvelujen tuottajina – kokemuksia ja haasteita

Heli Luukkonen

Opinnäytetyö

Vierumäen yksikkö

Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma

Syksy 2012

Koulutusohjelma

Tekijä tai tekijät Heli Luukkonen	Ryhmä tai aloitusvuosi LOT momu 10
Opinnäytetyön nimi Turkulaiset urheiluseurat hyvinvointipalveluiden tuottajina - kokemuksia ja haasteita	Sivu- ja liitesivumäärä 54 + 2
Ohjaaja tai ohjaajat Päivi Sinkkonen	
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia kokemuksia ja haasteita turkulaisilla urheiluseuroilla on ollut viime vuosien aikana kun ne ovat tuottaneet hyvinvointipalveluja Turun kaupungin liikuntapalvelukeskukselle.</p> <p>Keväällä 2012 toteutettuun ryhmämuotoiseen teemahaastattelutilaisuuteen kutsuttiin eri seurojen edustajia. Neljällä tilaisuuteen osallistuneella henkilöllä on oikeus allekirjoittaa liikuntatoimen kanssa tehtäviä ostopalvelusopimuksia sekä tehdä päätöksiä ohjaajien palkkaamisesta. Mukana oli edustajia päätoimisen työntekijän seurasta sekä pienistä seuroista, jotka toimivat talkooperiaatteella.</p> <p>Haastavimmiksi asioiksi todettiin palveluiden kilpailutukseen osallistuminen, byrokratian lisääntyminen niin tilojen varaamisen ja niiden käyttämisen osalta. Verotuksen merkitys seurojen varainhankintaan liittyvissä asioissa tuo tulevaisuudessa omat haasteensa. Jos seurat joutuvat maksamaan palveluiden tuottamisesta veroja, niin liikuntatoimen palvelujen tuottaminen heikentyy huomattavasti tai voi loppua kokonaan. Seurojen tulee varautua tulevaisuudessa ammattimaisempaan toimintaan niin valmennuksen kuin hallintobyrokratiankin osalta. Seurat näkivät tulevaisuuden yhteistyön valoisana, tosin jatkuva urheiluseurojen lisääntyminen koettiin lähinnä tilaresurssien osalta uhkaksi. Toimintaprosessien parantaminen onnistuu vain hyvällä yhteistyöllä ja dokumentoimalla ne molempia osapuolia tyydyttävällä tavalla.</p> <p>Seurojen edustajat olivat sitä mieltä, että urheiluseurojen tulee ehdottomasti tehdä yhteistyötä liikuntatoimen kanssa. Yhteistyö on koettu enimmäkseen sujuvaksi ja sitä ollaan valmiita jatkamaan ja kehittämään. Pienryhmätyöskentely koettiin hyväksi vaihtoehdoksi. Haastatteluun osallistuneet olivat valmiita kokoontumaan uudelleen ja jatkamaan alkanutta keskustelua.</p>	
Asiasanat Urheiluseura, Hyvinvointipalvelu, Liikuntatoimi	

Degree programme in Sports and Leisure Management

Author or authors Heli Luukkonen	Group or year of entry LOT momu 10
The title of thesis Sports clubs producing wellness services in Turku - experiences and challenges	Number of pages and appendices 54 + 2
Supervisor or supervisors Päivi Sinkkonen	
<p>The purpose of this study was to find out what kind of experiences and challenges sports clubs in Turku have faced in recent years, when participating in the Turku City's Sports Services Centre.</p> <p>Representatives from the clubs were invited in spring 2012 to be interviewed and a representative sample was taken from both large and small clubs and societies. These four persons involved in the group-structured theme interview survey were the people who make the decisions on hiring instructors and who are authorised by the Recreation Department to purchase and sports service contracts.</p> <p>The more challenging aspects of third sector client-services were found to be participating in competitive bidding, bureaucracy, and an increased challenge in the allocation of space and its use. Taxation of parameters for clubs and related fundraising matters will bring also its own challenges in the future. If clubs and societies have to pay taxes for services rendered, the Recreation Department service delivery will be markedly reduced and may even disappear. Clubs should also be prepared for the development of professional services such as receiving coaching in office management and bureaucratic affairs. The clubs and societies, however, saw a bright future for cooperation, although the increased amount of sports clubs was seen mainly as a threat to state resources.</p> <p>Those interviewed were of the opinion that operating with the Recreation Department was beneficial and should continue. Overall cooperation between the organizations has been considered to be mostly smooth and is also ready to continue. Those interviewed indicated they were willing to reconvene and continue a central discussion, while small group work was seen as a good alternative.</p>	
Key words Sports club, Wellness service, Sport services	

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Liikunta kansalaisten perusoikeus.....	3
3	Hyvinvointi ja hyvinvointipalvelut.....	5
4	Kunnan yhteistyökumppanina kolmas sektori	8
4.1	Kolmas sektori	8
4.2	Verotus	10
4.3	Palveluiden hankinta	11
4.3.1	Tilaaja-tuottajamalli	12
4.3.2	Suppeat ostopalvelut	12
4.3.3	Kumppanuus	13
4.3.4	Ostopalvelusuhde	13
4.3.5	Neuvottelumenettely	14
4.4	Yhteistyöllä kohti uusia tulevaisuuden palveluja	14
5	Turun liikuntalautakunta	16
5.1	Turun kaupungin liikuntapalvelukeskus	16
5.2	Turkulaiset urheiluseurat	18
5.3	Seuraparlamentti	19
5.4	EVIVA -uusi ennaltaehkäisevä virikkeellinen vapaa-ajan toimintaohjelma 2011-2015	19
6	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelmat	21
7	Tutkimusmenetelmät	23
7.1	Kohderyhmä.....	24
7.2	Teemahaastattelutilaisuus ja aineistonkeruu.....	24
7.3	Aineiston analysointi.....	25
8	Tulokset.....	26
8.1	Hyvinvointipalveluiden tuottamisen motiivit	26
8.2	Kokemuksia yhteistyöstä.....	27
8.3	Harrastetoiminnan tulevaisuus.....	33
8.4	Yhteistyön visiot.....	38
9	Haasteiden ja kehitysideoiden yhteenveto.....	40
9.1	Seuratoiminnan haasteet.....	40

9.2 Ohjauspalveluihin liittyvät haasteet	41
10 Pohdinta	43
Lähteet.....	49
Liitteet.....	55
Liite 1. Haastattelukutsu	55
Liite 2. Teemahaastattelun runko.....	56

1 Johdanto

Terve ja hyvinvoiva väestö on suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kivijalka. Tulevaisuudessa hyvinvointipalveluja tarvitaan entistä laajemmille väestöryhmille. Toimivat palvelut tukevat alueiden kilpailukykyä sekä lisäävät työvoiman saantia ja pysyvyyttä. Palvelut, mukaan lukien hyvinvointipalvelut toimivat kasvun moottoreina ja tarjoavat työpaikkoja. Suomen kaltaisissa kehittyneissä talouksissa tällä on tulevaisuudessa kasva-
va merkitys. Vastuu väestön palveluista on kunnilla. Kunnat hoitavat hyvinvointipalve-
lutehtäväänsä monin tavoin. Käynnissä oleva kunta- ja palvelurakenneuudistus sekä
valtionhallinnon tuottavuusohjelma vaikuttavat julkisen sektorin toimintaan. (Opetus-
ja kulttuuriministeriö 2010.)

Urheiluseurat halusivat lisätä yhteistyötä kaupungin kanssa siten, että ne pääsisivät mu-
kaan päätöksentekoon urheiluun liittyvissä asioissa. Tilanteen puntaroinnin tuloksena
turkulaisten urheiluseurojen ja liikuntatoimen yhteistyön kehittämiseksi perustettiin ke-
vällä 2004 seuraparlamentti, johon valittiin yhdeksän edustajaa erilaisista urheiluseu-
roista. Toinen selkeä parannus on seuroille myönnettävä toimihenkilöiden ja valmenta-
jien ilmainen koulutus, jonka liikuntatoimi maksaa. (Kallioniemi 2012, 54.)

Turun liikuntatoimen ja turkulaisten urheiluseurojen suuriin haasteisiin on 2000-luvulla
katsottu kuuluvan liikunnan tarjoaminen yhä laajemmille ryhmille. Näiden ajatusten
siivittämänä Turun liikuntatoimi käynnisti vuonna 2006 ensimmäisenä Suomessa uuden
asiakaslähtöisen organisaation, jossa jokainen turkulainen sai oman paikkansa. Liikun-
tapalvelukeskukseen luotiin omat tulosalueensa ja vastuuhenkilönsä liikuntajärjestöissä
ja omatoimisesti liikkuville, mutta myös passiivisille kaupunkilaisille. Uudella organisaa-
tiomallilla suunniteltiin toimivat liikuntaedellytykset jokaisen kaupunkilaisen omista
lähtökohdista. (Kallioniemi 2012, 54.)

Turun kauppakorkeakoulun tulevaisuudentutkimuksen dosentti Mika Mannermaa nosti
hyvinvointipalvelujen kysynnän kasvun yhdeksi tulevaisuuden ilmiöksi luennoidessaan
Suomen Urheiluopistolla järjestetyssä ”Näköaloja liikunnan yrittämiseen” -seminaarissa
marraskuussa 2010. Hän kertoi ihmisten liikuntakäyttämisen muuttuvan muun mu-

assa eläköitymisen vuoksi. Hän nosti hyvinvointipalvelut jopa yhdeksi tulevaisuuden suomalaiseksi vientituotteeksi. (Häyrynen 2011, 22.)

Seurojen kanssa tehtävää yhteistyötä eli palveluketjun ns. loppupäätä ei ole Turun liikuntapalvelukeskuksessa tutkittu ja kehittämistyön kannalta haasteiden tunteminen on tärkeää. Jotta kaupunki on voinut ja voi tulevaisuudessakin tarjota liikunnan palveluketjuajattelulla laadukkaita liikuntapalveluja, niin se tarvitsee yhteistyökumppaneikseen urheiluseuroja ja kaupungin organisaation ulkopuolisia palveluntuottajia.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää turkulaisten urheiluseurojen kokemuksia yhteistyöstä ja mitä haasteita he ovat kokeneet menneiden vuosien aikana hyvinvointipalvelujen tuottajina? Mitkä ovat seurojen motiivit toteuttaa terveysliikunta- ja hyvinvointipalveluja ja mitä apua, tukea, koulutusta he tulevaisuudessa kaipaavat?

2 Liikunta kansalaisten perusoikeus

Suomessa kansalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ohjataan lainsäädännöllä, politiikkaohjelmalla ja laatusuosituksilla. Suomen Perustuslaki (731/1999) edellyttää julkisen vallan turvaavan kansalaisille perusoikeudet. Liikunnan edellytykset sisältyvät sivistyksellisiin perusoikeuksiin (Suomen perustuslaki 731/1999, 16§). Kuntalain mukaan (365/1995, 1§) mukaan kunnan tulee pyrkiä edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja kestävästä kehitystä alueellaan.

Liikuntalaki (1054/1998) määrittelee kunnan ja valtion tehtäväksi myös liikunnan yleisten edellytysten luomisen. Liikunnan järjestämisen päävastuu ohjataan liikuntajärjestöille. Liikuntalain tarkoituksena on edistää liikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla. Liikuntalain mukaan kunnan on luotava edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät. (Liikuntalaki 1054/1998, 1-2§.)

Kaikilla kuntalaisilla on mahdollisuus liikkua läpi elinkaaren. Kunnassa on liikunnallista elämäntapaa edistävä ympäristö ja yhdyskuntarakenne. Monipuoliset liikuntapaikat innostavat liikkumaan ja ovat kunnan vetovoimatekijä. Liikunnalla on tukeva asema kunnan hallinnollisessa rakenteessa. Liikunta nähdään merkittävänä hyvinvoinnin edistäjänä ja kiinteänä osana kunnan sivistys-, sosiaali- ja terveystoimintaa. Kunnalla on vahva kumppanuus- ja yhteistyösuhde liikunnan kansalaistoimijoiden kanssa. Urheiluseurojen toimintamahdollisuudet ovat hyvät ja liikkujien määrä seuroissa kasvaa. (Suomen Liikunta ja Urheilu 2012.)

Asukkaiden hyvinvointi on yksi kunnan perustehtävistä, ja hyvinvointipolitiikassa painopistettä ollaan siirtämässä enemmän ennaltaehkäisevän toiminnan pariin. Tämä tuo paljon mahdollisuuksia kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoiminnan kentille. Palvelujen tavoitteena on esimerkiksi osallisuus ja osallistavuus, virikkeellisyys ja ihmisten aktivointi, ennakoluulottomuus ja suvaitsevaisuus, identiteetin kehittäminen, syrjäyty-

misen ehkäiseminen, kansalaisvalmiuksien kehittäminen tai turvallinen elinympäristö, nähdään kunnissa todennäköisesti kiinnostavina. (Heikkinen 2010, 188.)

3 Hyvinvointi ja hyvinvointipalvelut

Jo klassiseksi muodostuneessa näkemyksessään Erik Allardt hahmotti asian siten, että hyvinvointi on tila, jossa ihmisellä on mahdollisuus saada keskeiset tarpeensa tyydytyiksi. Sen taustalla on nähtävissä kritiikkiä siihen asti vaikutusvaltaista resurssikeskeistä hyvinvointikäsitystä kohtaan, jolla oli taipumus supistua kysymykseksi aineellisten voimavarojen riittävydestä tai niiden puutteesta. Inhimillisen kehityksen näkökulmasta tarvenäkökulma avasi laajemman perspektiivin hyvinvoinnin olemukseen sekä mahdollisuuden tarkastella myös hyvinvoinnin subjektiivista kokemista. Tarpeet voitiin jakaa kolmeen luokkaan sen mukaan, liittyvätkö ne elintasoon (having), yhteisyyssuhteisiin (loving) vai itsensä toteuttamiseen (being). (Allardt 1976, 17–21, 38.)

Hyvinvointi määrittyy historiallisesti ja tilannekohtaisesti, ja se täytyy määritellä uudelleen, kun olosuhteet muuttuvat. Hyvinvointi tämän päivän suomalaisille on eri asia kuin 1800-luvun nälkävuosien suomalaisille, ja samoin eri asia tämän päivän suomalaisille kuin tämän päivän nepalilaisille. Kun yhteiskunnat eriytyvät, myös hyvinvointikäsitysten kirjo saman yhteiskunnan sisällä tiettyinä ajankohtana kasvaa. Ihmisten omat kokemukset ja ulkopuolisten käsitykset heidän hyvinvoinnistaan voivat poiketa toisistaan huomattavasti. Hyvinvointi on syvimmältä olemukseltaan ihmisiä energisoiva merkityksellisyiden sekä elämänilon ja -hallinnan tunne. Se on tärkeää, koska se turvaa luovuuden, suoritustason ja jatkuvan kehityksen edellytyksiä sekä mahdollistaa täysipainoisen elämän. Hyvinvointi on siis jotain enemmän kuin pelkkä sairauden negaatio. Voimmekin ajatella hyvinvoinnin janana, jonka keskipisteen muodostaa se, että yksilö on juuri ja juuri kyvykäs toimimaan yhteiskunnassa normaalisti. (Suominen 2006, 14.)

Hyvinvointi edellyttää tarpeiden tyydytystä kaikilla ulottuvuuksilla, ja kukin niistä koostuu useista osatekijöistä. Näin 'hyvän kehä' voi rakentua monista tekijöistä ja monella tavoin. Kokemus hyvinvoinnista ei synny mekaanisesti eikä jakaudu tasaisesti. Saattaa olla, että edellä mainittujen kolmen ulottuvuuden keskinäisessä dynamiikassa piilee suuntaa antava vastaus kysymykseen: mikä tuottaa kokemuksen hyvinvoinnista? Keho, mieli ja henki tulevat ravituiksi, kun elinolot ovat aineellisesti riittävät (jollain kohtuullisella tavalla suhteessa keskimääräiseen), kun yhteisyyssuhteet toimivat ja kun osallisuus maailmaan orientoitumisessa on kunnossa. Muodostaessaan kokonaisuuden, johon eri

osatekijöillä on yhteys, kolmijako tekee olemassaoloa meille mielekkääksi. Siten se toimii myös näkemystietona, joka voi auttaa muun muassa niin hyvinvointipolitiikan kehittämässä kuin myös elämänpoliittisissa keskusteluissa yksilöllisten ja yhteisöllisten valintojen teossa. (Bardy 2010, 41.)

Kunnissa hyvinvointipolitiikka sisältyy laajasti useisiin toiminnan ja politiikan alueisiin. Näitä ovat sosiaali- ja terveystalouden ohella esimerkiksi koulutuspolitiikka, kulttuuripolitiikka, liikuntapolitiikka, nuorisopolitiikka, elinkeinopolitiikka, liikennepolitiikka ja asuntopolitiikka. Hyvinvointia edistävissä palveluissa pyritään entistä enemmän painottamaan ennaltaehkäisevää toimintaa ja elämänkaariajattelua. Kulttuuri-, liikunta ja nuorisotalouden hyvinvointipalvelut nähdään kunnissa hyvän toimintakyvyn, sivistyksen, henkisen kasvun, elinikäisen oppimisen ja kansalaisvalmiuksien kehittämisen lähteenä. Näiden kautta tarjotaan virikkeitä, virkistystä ja elämyksiä ja luodaan turvallisia ja laadukkaita elinympäristöjä. Tärkeitä osa-alueita ovat myös osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. (Koivisto ym. 2010, 3.)

Kun ihmisille tarjotaan mahdollisuus osallistua toimintaan, jonka tarkoituksena on edistää hyvinvointia ja ehkäistä fyysiseen, henkiseen tai sosiaaliseen hyvinvointiin liittyviä ongelmia, voidaan puhua hyvinvointipalvelusta. Hyvinvointipalveluja voidaan tarjota suoraan ihmisille, mutta usein niitä välittää edelleen jokin toinen taho kuten kunta tai yritys, joille palveluntuottajat puolestaan tarjoavat hyvinvointipalvelutuotteitaan. Julkiset ja yksityiset organisaatiot voivat ostaa palveluja, mutta niiden järjestäminen voidaan hoitaa myös erilaisten yhteistyösopimusten tai avustuskäytäntöjen kautta. Eri-tyisesti kunnat vastaavat Suomessa yhä itse monien hyvinvointipalvelujen tuottamisesta. (Koivisto ym. 2010, 14.)

Hyvinvointipalvelu määritellään toiminnaksi, jossa yhteisö tuottaa vastikkeellisesti joko ostopalvelumenettelyn kautta, yhteistyösopimuksen perusteella tai suoraan asiakkaalle myymällä palvelun, jonka tarkoitus on edistää asiakkaan tai kohderyhmän hyvinvointia. Palveluja luonnehtivat seuraavat ominaisuudet: palvelut ovat ainakin aluksi aineettomia, ne ovat prosesseja tai toimintasarjoja ja käyttäessään palveluita asiakas osallistuu palvelutapahtumaan. Lisäksi palveluille on ominaista, että ne kulutetaan tai koetaan samanaikaisesti, kun niitä tuotetaan. Liikunta- ja hyvinvointipalvelut täyttävät nämä palveluiden

yleiset tunnusmerkit. (Lämsä & Uusitalo 2002, 16-17; Ruusuvirta & Saukkonen 2009, 10-12.)

Termi hyvinvointipalvelu voidaan suppeasti rinnastaa liikuntapalveluun. Liikuntapalvelun voi nähdä olevan hyvinvointipalvelun osa, joka keskittyy pääpainoltaan fyysiseen hyvinvointiin. Mikäli näillä nykyistä moniulotteisimmilla palveluilla halutaan tavoittaa yhä laajempi joukko ihmisiä, ei liikuntapalvelu-termillä ole sen yksiulotteisuuden vuoksi tulevaisuutta. Liikuntaan ja urheiluun yhdistyy ihmisten mielissä helposti kilpailullisuutta ja vertailua, mutta hyvinvoinnin myönteiset vivahteet voivat tuoda ihmisiä palveluiden piiriin. Hyvinvointi-käsite lupaa asiakkaalle enemmän ja termin käyttö vaatii nimenomaan asiakkaan huomioon ottamista. (Kosonen & Tiikkaja 2008, 37.)

Kososen ja Tiikkajan (2008, 6) tekemän liikunta-alan yritys- ja seuratoiminnan selvityksen perusteella liikunta- ja hyvinvointipalveluiden kysyntä tulee kasvamaan. Syiksi nousivat muun muassa väestön ikääntyminen, eläkkeelle siirtyminen ja elintason nousu. Myös ennaltaehkäisevän terveydenhuollon lisääntynyt tarve, lisääntynyt tietoisuus omasta terveydestä sekä liikunnan merkitys elämäntavan ja imagon rakentajana olivat keskeisiä taustatekijöitä liikunta- ja hyvinvointipalveluiden kysynnän kasvamiselle.

Liikunta- ja hyvinvointipalveluiden markkinoiden on arvioitu moninkertaistuvan seuraavan vuosikymmenen aikana. Kansalaiset ilmaisevat liikuntahalunsa aiempaa yleisemmin markkinoilla kriittisinä asiakkaina ja kuluttajina. Laadun merkitys korostuu, kun asiakaskeskeisyys ohjaa liikuntapalveluiden kehittämistä. Liikuntaodotukset eriytyvät myös ikä- ja harrastusryhmien mukaan. (Opetusministeriö 2008, 16–18.)

4 Kunnan yhteistyökumppanina kolmas sektori

Suomessa on arviolta noin 9000 toimivaa urheilu- ja liikuntaseuraa, joiden merkitys näkyy ennen kaikkea lasten ja nuorten liikuntaharrastuksen ja kilpailutoiminnan organisoinnissa. Näissä toimii arviolta puoli miljoonaa vapaaehtoista. Seurojen toimintatapa on maailmanlaajuisesti ainutlaatuista, sillä se perustuu yhteisöllisyyteen, perinteeseen ja talkoisiin. Maailmalla ne perustuvat pitkälti lahjoitusten ja hyväntekeväisyyden varaan sekä suoranaiseen liiketoimintaan. Osa seuroista on kehittänyt toimintaansa pitkälti palvelutuotannon suuntaan. (Kosonen & Tiikkaja 2008, 12; Ruusuvirta & Saukkonen 2009, 10-11.) Liikuntaseuroista lähes 90 % järjestää maksullisia lasten liikuntapalveluita. Aikuisten kunto- ja terveystoimintapalveluita seuroista tarjoaa lähes 70 % ja ikääntyvien liikuntaa noin 50 % Suomen seuroista. Näiden palveluiden yleisyyden odotetaan kasvavan 10-20 %. (Kosonen & Tiikkaja 2008, 12.)

4.1 Kolmas sektori

Kolmannen sektorin rooli palveluiden tuottajana vahvistuu, koska kunta- ja palvelurakennemuutokset tuovat julkisen sektorin toimintaan muutoksia. On odotettavissa, että erilaiset uudet palveluiden järjestämis- ja tuottamistavat yleistyvät kunnissa: jo nyt kunnat järjestävät osan palveluistaan ostamalla ne kunnan ulkopuolisilta toimijoilta tai avustamalla toimijoita. Tätä kautta tuetaan myös yhdistyksissä ja järjestöissä tapahtuvaa omaehtoista harrastustoimintaa, joka perustuu monilta osin vapaaehtoisten toimijoiden työpanokseen. (Ruusuvirta & Saukkonen 2009, 6.)

Nuorisoalan kolmannen sektorin toimijoita ovat valtakunnalliset ja paikalliset nuorisoyhdistykset ja -yhdistykset sekä valtakunnalliset nuorisotyön palveluyhdistykset. Ne luovat lapsille ja nuorille harrastamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia sekä tarjoavat lapsille ja nuorille suunnattuja palveluja. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2007–2011 (2007, 13) mukaan palveluyhdistyksen on kyettävä luomaan lapsen ja nuoren ympärille hyvinvointia edistävä verkosto, joka tukee saumattomasti lapsia ja nuoria poistaen ennalta hyvinvoinnin uhkia ja tarttuen ongelmiin tehokkaasti.

Kunnat ovat ulkoistaneet liikuntatoimen toimia kolmannen sektorin toimijoille, kuten urheiluseuroille tai yksityisille yrityksille. Tämän uskotaan tulevaisuudessa lisääntyvän merkittävästi. Erikoista on, että ostopalveluiden käyttö esimerkiksi sosiaali- ja terveys-toimien palveluiden, kuten lääkäripalveluiden, ostamisessa on jo pitkälle edennyt käytäntö, mutta liikunnan puolella haetaan vielä sopivia toimintatapoja. (Kosonen & Tiikkaja 2008, 10-12.) Honkanen (2007, 107) tutkimuksessa kuntien ja seurojen suhteita ja totesi liikuntatoimilla olevan oppimista juuri palveluiden ulkoistamisessa.

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisalojen kolmannen sektorin toimijat edistävät usein hyvinvointia perustoiminnallaan ilman, että ne varsinaisesti ajattelevat tuottavansa hyvinvointipalveluita. Urheiluseurojen järjestämiin harjoituksiin ja kilpailuihin, teatteriryhmän esityksiin ja orkestereiden konsertteihin sekä lasten ja nuorten kesäleireihin ja harrastuksiin sisältyy itsestään hyvinvoinnin edistämisen elementtejä, vaikka asiaan ei erityistä huomiota kiinnitettäisikään. Tässä yhteydessä oleellista on kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota sellaisten hyvinvointipalvelujen tuottamiseen, jossa asiakkaan tai kohderyhmän hyvinvoinnin edistäminen nähdään tietoisesti määriteltynä päämääränä. (Koivisto yms., 2010, 14- 15.)

Kolmannen sektorin organisaatiot ovat voittoa tavoittelemattomia yksityissektorin toimijoita. Useimmiten kolmannen sektorin organisaatioiden toimintamuotona on rekisteröity yhdistys. Liikuntayhdistyksistä käytetään yleensä nimitystä liikunta- tai urheiluseura. Liikuntaseuratoiminnan keskeisin resurssi on sen toimijoiden tekemä vapaaehtoistyö. Toisin kuin yksityissektorilla, liikuntaseurojen päätavoitteena ei yleensä ole tulojen hankkiminen vaan toiminta on monipuolisen liikunnan tarjoamista yhdistyksen jäsenille sen aatteen ja sääntöjen mukaisesti. Toiminnasta kerätyt jäsenmaksut kattavat useimmiten vain toiminnan kustannukset, mutta eivät kerrytä voittoa. Yhdistyksen muut varainhankintakeinot, kuten arpajaiset, sekä vapaaehtoisten työpanos mahdollistavat liikuntatoiminnan kohtuullisen edulliset hinnat yksityissektoriin verrattuna. (Puronaho 2006, 33,43,49,75; Opetusministeriö 2008, 56.)

Kunnan omalle tuotannolle vaihtoehtoiset palvelutuotantomallit ovat kiistatta lisääntyneet kuntien toiminnassa (Lundström, 2003). Sen lisäksi, että kunta voi yhä tuottaa palvelunsa kokonaan itse, se voi myös järjestää palvelut yhteistyössä muiden toimijoiden

kanssa tai hankkia palveluja toiselta kunnalta, kuntayhtymältä tai muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta. (Siitonen ja Valkama 2003, 26.)

Kunta voi myös pyrkiä lisäämään palvelutuotantoa alueellaan parantamalla yksityisten palveluntuottajien toimintaedellytyksiä esimerkiksi avustustoiminnalla tai tarjoamalla edullisesti tai ilman korvausta tiloja yksityisten toimijoiden käyttöön. Lisäksi kunta voi myöntää asiakkaalle palveluseleitä, joilla tämä voi ostaa palvelun tuottajaksi hyväksytyltä taholta. Kunnalla on toki myös mahdollisuus olla tarjoamatta sellaista palvelua, johon sillä ei ole lakisääteistä velvoitetta. (Forma ym. 2008, 10; Lundström 2003, 44–45; Möttönen ja Niemelä 2005.)

4.2 Verotus

Tuloverolain 22 § 2 momentin mukaan yhteisö, jonka tarkoituksena on sosiaalisen toiminnan harjoittaminen, on luonteeltaan yleishyödyllinen. Yhteisön toiminta ei kuitenkaan voi olla pelkästään elinkeinotoiminnan harjoittamista, vaikka se olisi sinänsä luonteeltaan sosiaalista toimintaa. Toisaalta laajakaan elinkeinotoiminta ei poista Verohallituksen yleishyödyllisille yhdistyksille ja säätiöille laatiman ohjeen (Dnro 384/349/2007, 30.4.2007) mukaan yleishyödyllisyysstatusta, jos yhteisö harjoittaa myös tarkoituksensa mukaista yleishyödyllistä toimintaa. Kun arvioidaan, onko toiminta yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotoimintaa, erityistä painoarvoa annetaan seuraaville seikoille:

- sitoutuneen pääoman suuri määrä
- toimintaan palkattu henkilökunta
- tuotteistetut palvelut
- palveluiden tarjoaminen käypään hintaan
- toimiminen kilpailuolosuhteissa. (Heikkinen 2010, 108-109.)

Kolmas sektori nähdään kunnissa merkittävänä toimijana asukkaiden hyvinvoinnin edistämisessä ja ylläpitämisessä ja vuorovaikutusta kolmannen sektorin kanssa pidetään tärkeänä. Kunta voi harjoittaa kolmannen sektorin suhteen erilaisia toimintastrategioita. Se voi ostaa palveluja kolmannen sektorin yhteisöiltä, sillä voi olla erilaisia yhteistyö- ja yhteistoimintasopimuksia kolmannen sektorin yhteisöjen kanssa ja se voi avustaa tai

muuten tukea kolmatta sektoria. Monissa kunnissa päätavoitteena on tarjota mahdollisuuksia ja edellytyksiä kolmannen sektorin toimijoille erilaisten tukien ja avustusten kautta, mutta myös erilaisia yhteistyömuotoja pyritään kehittämään. Tavoitteena ihmisten hyvinvoinnin edistäminen on sama sekä kunnilla että kolmannen sektorin toimijolla, eikä kunta pystyisi yksinään tarjoamaan riittävän laajoja ja monipuolisia palveluja. Yhteistyön kautta mahdollistuu monipuolisempi ja kattavampi palvelutarjonta, minkä lisäksi yhteistyö voi edistää myös kunnan oman palvelutuotannon kehitystä. (Heikkinen 2010, 185- 186.)

4.3 Palveluiden hankinta

Kunnissa palvelujen hankintaa ohjaa laki julkisista hankinnoista, jossa säädetään muun muassa hankintojen kilpailuttamisesta. Julkisilla hankinnoilla tarkoitetaan sellaisia tavar-, palvelu- ja rakennusurakkahankintoja, joita valtio, kunnat ja kuntayhtymät, valtion liikelaitokset sekä muut hankintalainsäädännössä määritellyt hankintayksiköt tekevät oman organisaationsa ulkopuolelta. Hankinnat tulee tehdä hankintalainsäädännön menettelytapoja noudattaen. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa julkisiin hankintoihin liittyvän lainsäädännön valmistelusta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

Hankinnoissa tulee noudattaa sääntöjä, jotka liittyvät mm. kilpailutuksen eri vaiheisiin, tarjouspyyntöasiakirjojen laatimiseen, hankinnasta ilmoittamiseen ja hankintasopimuksen allekirjoittamiseen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

Turun kaupungin liikuntapalvelukeskus on kilpailuttanut osan ohjaus- ja valvontapalveluistaan maaliskuun alussa 2012 tapahtuneella kilpailutuksella. Kilpailutuksessa olivat mukana liikuntapalvelukeskuksen eri-ikäisille turkulaisille suunnatut maksuttomat tai edulliset liikuntapalvelut. Esimerkkeinä näistä palveluista on nuorille suunnattu maksuton Poweraction –tuote. Työikäisten tuotteista mukana olivat Leidit liikkeellä ja Hiki-nen tusina. Lisäksi kilpailutettiin suksi- ja luistinvuokraamo- sekä kuntosalitoiminta. (Turun kaupunki, 2012.)

4.3.1 Tilaaaja-tuottajamalli

Tilaaaja-tuottajamallin lähtökohtana on se, että kunta toimii palvelujen järjestäjänä. Kunnan vastuulla on huolehtia lakisääteisten palvelujen saatavuudesta. (Kuntalaki 365/1995, § 2.)

Myös Sakari Möttönen ja Jorma Niemelä (2005, 169–170) näkevät tilaaaja-tuottaja-asetelmassa kaksi perusvaihtoehtoa. Markkinaperusteisessa mallissa tavoitteena on edistää kilpailua tuottajien kesken, ja tilaaaja valitsee edullisimman vaihtoehdon kilpailuttamisen kautta. Tämän mallin ongelmia ovat mm. todellisen kilpailun puute, laatutekijöiden arvioinnin vaikeus sekä kilpailuttamisesta syntyvät lisäkustannukset. Sopimusperusteisessa mallissa (työnjakomalli, ohjausmalli) tehtävät puolestaan jaetaan ilman kilpailuttamista, koska tarjolla ei ole vaihtoehtoisia tuottajia tai koska sitä ei muuten pidetä taroituksenmukaisena.

4.3.2 Suppeat ostopalvelut

Suppeasti ymmärrettynä ostopalveluja koskevat hankinnat toteutetaan noudattaen julkisista hankinnoista annettua lakia (348/2007), joka edellyttää palveluyritysten kilpailuttamista. Laajemmassa mielessä ostopalveluihin lukeutuu myös kolmannen sektorin tuottamien palvelujen ostaminen ilman kilpailuttamista. Molemmissa tapauksissa palvelun tuottamiseen liittyvät vastuut ja oikeudet säilyvät kuitenkin tilaajalla. (Finlex 2012.)

Möttösen ja Niemelän (2005, 175–179) mukaan esimerkiksi järjestöjen tuottamien palvelujen ostamisesta on olemassa erilaisia tapauksia. Palvelut, joita ei voi pitää elinkeinotoimen harjoittamisena ja jotka eivät siten kuulu kilpailuttamislainsäädännön piiriin (esimerkiksi kriisikeskus- tai sosiaalipäivystystoiminta). Palvelujen tuottajan ja ostajan välillä on kuitenkin selkeä osto- ja myyntisuhde. Vuosittain tehdään sopimus siitä, minäkalaisia palveluja ja kuinka paljon järjestö tuottaa ja mitä kunnat maksavat palvelusta. Palvelut, joissa korvaus määräytyy asiakaskohtaisena maksusitoumuksena tai jossa käytetään asiakkoista palveluseteliä. Palvelujen tuottamisen periaatteeksi nousevat tällöin yhteinen eettinen perusta, luottamukseen perustuvat yhteistyösuhteet ja avoin informaation vaihto. Kunnan ja palvelujen tuottajan välistä suhdetta voidaan suuren kes-

kinäisriippuvuuden vuoksi pitää enemmän yhteistyö- kuin markkinasuhteena. Kunta ei voi vaihtaa palvelujen tuottajaa eikä järjestö palvelujen ostajaa.

4.3.3 Kumppanuus

Järjestöjen toiminnassa hyvinvointipalvelujen tuottamisessa on usein kysymys kumppanuudesta. Kumppanuustermin merkitys tosin kaipaasi tuulettamista ja sen käytön moninaisten keskenään yhteismitattomienkin tarkoitusten selkiyttämistä, koska sillä saataan viitata miltei mihin tahansa. Esimerkiksi sopimussuhde tai avustussuhde on eri asia kuin aito vastavuoroinen kumppanuus ja kunnan kumppanuus kansalaistoimintajärjestön kanssa on eri asia kuin sen kumppanuus palvelutuotantoon erikoistuneen järjestön kanssa. (Kareinen 2008, 34; Pihlaja 2010, 93.)

4.3.4 Ostopalvelusuhde

Varsinaisten ostopalvelujen käyttö on kunnallisella sektorilla vielä vähäistä. Kunnissa on kuitenkin tarvetta määritellä yhä tarkemmin sitä, mitä he saavat vastineeksi tuelleen. Kunta on vastuussa järjestämistään palveluista ja kuntalaiset seuraavat tarkasti mihin veromarkkoja käytetään. Myös esimerkiksi hankintalainsäädäntö määrittelee ehtoja kuntien toiminnalle palvelujen hankinnassa. Kunnat ovat omaksuneet yksityisellä sektorilla käytössä olevia johtamisen ja hallinnoinnin piirteitä toimintaansa, mikä vaikuttaa myös niiden kanssa yhteistyötä tekeviin kolmannen sektorin toimijoihin. Erilaisissa yhteistyö- ja muissa sopimuksissa tuodaan usein hyvinkin tarkasti esiin sekä kunnan että palvelun tuottavan organisaation vastuut. Myös avustustoiminnassa painopistettä ollaan monissa kunnissa siirtämässä yleisavustuksista erilaisiin kohde- ja projektiavustuksiin, joissa kunta määrittelee tarkemmin ehdot ja perusteet avustuksen saamiselle. Ostopalveluiden ja avustusten välistä eroa voikin toisinaan olla vaikea määritellä. (Ruusuvirta & Saukkonen 2010, 186.)

Ulkoistaminen on yleistynyt kunnissa tasaisesti. Kokemukset siitä ovat vaihtelevia, mutta mahdollisesti kuntaorganisaatioissa vähitellen lisääntyneet sopimusohjauksen ja tilaaja-tuottaja -toimintatavan muodot parantavat myös tuotteistamisosaamista. (Cederlöf 2010, 97.)

Edellytyksenä muodollisen palvelutuotantosuhteen toimivuudelle järjestötoiminnan kannalta on hyvin toimiva tasa-arvoinen vuorovaikutus suhteessa kuntaan, ei väkinäinen kilpailu palvelumarkkinoilla. Mielekäs palvelusuhde edellyttää sopimusta, jossa tehtävät, sisällöt, tavoitteet, vähimmäistoiminta ja -laatu sekä oikeudellinen vastuu ja vastuujärjestely ovat selkeästi ja tarkoituksenmukaisesti kuvattu ja sovittu. Mielekkäässä suhteessa tilaaja ja tuottaja suunnittelevat ja arvioivat toimintaa yhteisymmärryksessä. (Cederlöf 2010, 97.)

4.3.5 Neuvottelumenettely

Neuvottelumenettelyllä tarkoitetaan hankintamenettelyä, jossa hankintayksikkö julkaisee hankinnasta ilmoituksen ja, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat tehdä osallistumishakemuksen. Hankintayksikkö valitsee ne ehdokkaat, joiden kanssa se neuvottelee hankintasopimuksen ehdoista. Neuvottelumenettelyn käyttö edellyttää aina hankintalaissa olevaa perustetta sen käytölle. Perusteluvelvollisuus edellytysten täyttymisestä on hankintayksiköllä. Neuvottelumenettelyssä ehdokkaita tulee kutsua vähintään kolme, edellyttäen että soveltuvia ehdokkaita on riittävä määrä. Kansallisessa hankinnassa voidaan käyttää neuvottelumenettelyä, mikäli joku seuraavista edellytyksistä täyttyy: Tavara- tai palveluhankinnassa hankinnan ennakoitu kokonaisarvo on alle 50 000 euroa. Hankinnan luonteen vuoksi tarjouspyyntöä ei voida tai sitä ei ole tarkoituksenmukaista laatia niin tarkasti, että paras tarjous voitaisiin valita avointa tai rajoitettua menettelyä käyttäen. Tällaisia olisivat esimerkiksi sellaiset palveluhankinnat, joissa palvelujen tulee joustaa palvelujen käyttäjien tarpeiden mukaan, kuten erityisryhmien palveluasumiseen liittyvät palvelut sekä palveluhankinnat, joissa palvelujärjestelmä on vasta kehittymässä eikä palvelua tämän vuoksi voida etukäteen määritellä tarkoituksenmukaisella tavalla. (Kunnat.net. 2012.)

4.4 Yhteistyöllä kohti uusia tulevaisuuden palveluja

Hyvinvointia ylläpitävän ja vahvistavan toiminnan tarjoaminen palveluina näyttäisi sopivan melko luontevasti yhdistysten yleishyödyllisen kansalaistoiminnan eetokseen. Itsestään selvää ja ongelmattomasti hyvinvointipalvelujen tarjoaminen yhdistysten liiketoimintana ei kuitenkaan ole. Yhdistysten palvelutoiminnan haasteita ovat muun muassa

tasapainoilu vapaaehtoistoiminnan ja palveluliiketoiminnan välimaastossa sekä elinkeino- ja kilpailulainsäädäntö. Lisähaasteita ovat esimerkiksi ammattimaisuuden vaatimukset palveluliiketoiminnan johtamisessa, palvelujen tuotteistamisessa ja markkinoinnissa, kilpailutusprosesseissa, sopimusten laadinnassa, konkreettisissa palvelutilanteissa, palveluhenkilöstön johtamisessa ja alihankkijoiden käytössä (Ruusuvirta & Saukkonen 2009.)

Hyvinvointi ymmärretään siis monimutkaisesti eri elämänalueilla vaikuttavana asiana. Se rakentaa perustan elämässä pärjäämiseen, luo uskoa yrittämiseen, kannustaa yhdessä tekemiseen ja mahdollistaa menestyksen. Yleisemmin voidaan ajatella, että hyvinvointi on mielekästä elämää mahdollistavien positiivisten voimien yhteisvaikutusta yhteiskunnassa. Sitä synnyttävät yhteiskunnan ja yhteisöjen toimivat rakenteet ja sujuvat toimintatavat sekä olennaisesti tietenkin ihmisen henkilökohtaiset valinnat ja teot niin työssä kuin vapaa-aikana. (Lehikoinen 2010, 278.)

Urheiluseurat ja huippu-urheilu olivat 1990-luvulle asti Turun urheilutoimen keskeinen työskä. Muutosta perinteiseen asetelmaan toi 1994- 2000 toteutettu kaikille kaupunkilaisille uusia ovia liikunnan harrastamiseen avannut Liike 2000 -projekti. Liike 2000-projektissa kehitettiin terveystoiminnan edistämisen edellytyksiä ja toimintakäytäntöjä. Projektissa toimintaa pyrittiin tehostamaan hallintokuntien yhteistyötä kehittämällä, sekä hallintokunnissa sisäisesti että niiden välillä. Toiminnan perustana oli oivallus siitä, ettei terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuvia tavoiteta liikuntasaleilta tai urheilu kentiltä vaan asiakaskontakteissa terveys-, sosiaali-, koulu- ja nuorisotoimessa. (Helander & Revonsuo 2006, 42-43, 49-50.)

Turkulaisten urheiluseurojen ja liikuntatoimen yhteistyön kehittämiseksi perustettiin keväällä 2004 seuraparlamentti, johon valittiin yhdeksän edustajaa erialaisista urheiluseuroista. Parlamentin kokoonpanossa ovat olleet edustettuina sekä seurojen päätoimiset henkilöt että luottamushenkilöt, yksilö- ja joukkuelajit, huippu-urheilu ja terveystoiminta, lasten ja nuorten liikunta, erityisryhmien liikunta sekä Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu. Myös sukupuolten välinen tasa-arvo on pyritty huomioimaan jäsenten valinnassa. (Kallioniemi 2012, 54-55.)

5 Turun liikuntalautakunta

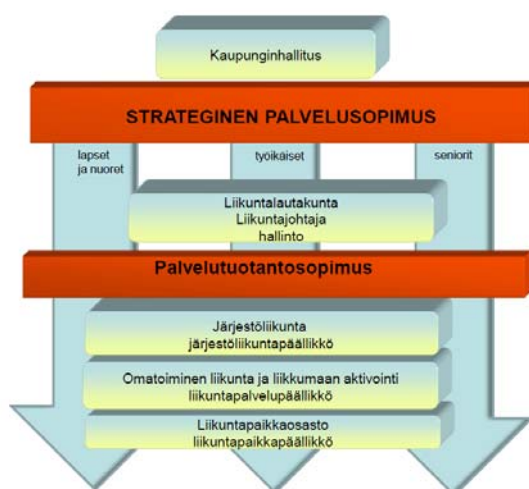
Liikuntalautakunnan 2009- 2012 toiminta-ajatuksena on ollut innostaa turkulaisia liikkumaan takaamalla monipuoliset liikuntamahdollisuudet ja rakentamalla urheilumyönteistä ilmapiiriä. Liikunnasta tulee saada elämyksiä ja hyvinvointia kaupunkilaisen jokaiseen päivään. (Turun kaupunki 2012.)

Visiona on ollut, että turkulaiset liikkuvat ilosta ja nauttivat hyvästä olost ja lisäksi, että Turku on hyvinvointiliikunnan ja seurayhteistyön kansainvälinen edelläkävijä. (Turun kaupunki 2012.)

5.1 Turun kaupungin liikuntapalvelukeskus

Liikuntapalvelukeskus on liikuntalautakunnan alaisuudessa toimiva kaupungin virasto, jonka tehtävänä on ollut turkulaisten aktivoiminen liikkumaan oman hyvinvointinsa parantamiseksi. Tähän on pyritty tuottamalla erilaisia liikuntaolosuhteita ja -palveluita sekä turkulaisille liikuntaa järjestäville yhdistyksille että yksittäisille kaupunkilaisille. Liikuntapalvelukeskus on toiminut yhteistyössä kansalaisjärjestöjen sekä muiden hallintokuntien ja kumppaneiden kanssa. Keskeisiin liikuntapalvelukeskuksen tuottamiin palveluihin ovat lukeutuneet liikunta-avustukset, liikuntapaikkojen ylläpito ja varaaminen, tiettyjen liikunnanohjauspalveluiden koordinointi ja opastus Turun kaupungissa tarjolla oleviin liikuntamahdollisuuksiin. (Turun kaupunki 2012a.)

Liikuntatoimen organisaatio ja sopimusohjaus

Kuvio 1. Turun kaupungin liikuntatoimen organisaatio (Turun kaupunki 2012.)

Järjestöliikunta –yksikön tehtävänä on ollut vastata palveluista, joita liikuntapalvelukeskus on tuottanut turkulaisille liikunta- ja urheiluseuroille sekä muille liikuntaa järjestävälle turkulaisille yhdistyksille. Yksikkö on vastannut erityisesti:

- liikunta-avustusten jakoperiaatteiden suunnittelusta sekä avustuspäätösten valmistelusta ja toimeenpanosta
- seurojen ja yhdistysten käytössä olevien liikuntapaikkojen kehittämisestä sekä vuoronjakoperiaatteiden ja hinnaston suunnittelusta
- Seuraparlamentin ja liikuntapalvelukeskuksen yhteistyöstä
- muusta seurojen ja yhdistysten sekä liikuntapalvelukeskuksen välisestä yhteistyöstä

Omatoimiliikunnan ja liikkumaan aktivoinnin yksikkö on vastannut palveluista, joita liikuntapalvelukeskus on tuottanut seurojen ja yhdistysten ulkopuolella liikuntaa omatoimisesti harrastaville kaupunkilaisille sekä kaupunkilaisille, jotka eivät vielä ole harrastaneet liikuntaa aktiivisesti.

Yksikkö on vastannut erityisesti:

- omatoimisesti liikkuvien kaupunkilaisten käytössä olevien liikuntapaikkojen suunnittelusta sekä kyseisten liikuntapaikkojen vuoronjakoperiaatteiden ja hinnaston suunnittelusta
- sen omatoimisesti liikkuville kaupunkilaisille tarkoitetun ohjatun liikunnan koordinoinnista, jota kaupunki on itse tuottanut tai ostanut kaupungin organisaation ulkopuolisilta palveluntuottajilta
- niiden liikuntamahdollisuuksien opastuksesta, joita kullakin asuinalueella tai kullekin väestöryhmälle on ollut Turussa tarjolla
- kaupunkilaisille vuokrattavien liikuntavälineiden vuokraamisesta

Kullakin väestövastuualueella on ollut oma liikuntapalveluvastaava. Nämä 10 henkilöä ovat vastanneet oman asuinalueensa ja väestöryhmänsä liikuntamahdollisuuksien kartoituksesta, suunnittelusta, toteutuksesta ja tiedotuksesta. Omatoimisesti liikkuvien kaupunkilaisten käytössä olevien liikuntapaikkojen suunnittelu sekä kyseisten liikunta-

paikkojen vuoronjakoperiaatteiden ja hinnaston suunnittelu on kuulunut myös liikku-
maan aktivoinnin tulosalueen tehtäviin. Lisäksi yksikössä on työskennellyt liikuntasih-
teerinä Heli Luukkonen. Hänen tehtäviinsä on kuulunut hallinnollisten töiden lisäksi
kuntosalitoiminnan koordinointi ja välinelainausta. (Turun kaupunki 2012.)

Liikuntapaikkojen ylläpito - yksikön tehtävänä on ollut vastata liikuntapalvelukeskuksen
hallinnassa olevista liikuntapaikoista. Yksikkö on vastannut erityisesti liikuntapaikkojen
perusylläpidosta ja asiakaspalvelusta, liikuntapaikkojen korjaus- ja kunnostustoimenpi-
teiden sekä laite- ja varustehankintojen suunnittelusta. Liikuntapaikkojen mainos-, pal-
velunosto- ja muiden sopimuksien neuvottelemine on kuulunut yksikön tehtäviin.
(Turun kaupunki 2012.)

5.2 Turkulaiset urheiluseurat

Urheiluseurat ja kilpaurheilupaikat olivat aina 1990-luvulle asti Turun urheilutoimen
keskeinen työskä. Urheiluseurojen toimintaa tuettiin avustuksilla ja kilpa- ja huippu-
urheilun tarpeisiin rakennettiin urheilulaitoksia. Muutoksia perinteiseen asetelmaan toi
1990-luvun alussa käynnistynyt kaikille turkulaisille uusia ovia liikunnan harrastamiseen
avannut Liike 2000- projekti. Liike 2000-projektin myötä järjestöjen perinteisen toi-
minnan ja tukemisen rinnalle syntyi terveysliikuntamalli, jonka jotkut katsoivat tulleen
horjuttamaan järjestöliikunnan perinteisesti vahvaa asemaa kaupungin urheiluelämässä.
(Kallioniemi 2012, 52.)

Turussa on urheiluseuroja n. 300-350 kpl, joista avustusten piirissä on v. 2012 ollut n.
200 seuraa. Säännöllistä liikuntatoimintaa järjestäviä vammaisyhdistyksiä on 25-30 kpl,
joista avustusten piirissä on ollut 21 kpl. Säännöllistä liikuntatoimintaa järjestäviä eläke-
läisyhdistyksiä on n. 20 kpl, joista n. puolet on ollut avustusten piirissä. Liikuntalauta-
kunta on jakanut avustuksia urheilu- ja liikuntaseuroille sekä muille liikuntaa järjestäville
yhdistyksille vuositason n. 1,5 milj. euroa. Noin puolet jaettavasta määrästä on ollut
yhdistysten vuosi- eli toiminta-avustuksia. Muu osa on ollut kohdeavustuksia, jotka on
myönnetty esim. kansainväliseen toimintaan, harjoitustilavuokriin tai liikuntapaikan
rakentamiseen, valmentajien koulutukseen. (Turun kaupunki 2012b.)

5.3 Seuraparlamentti

Seuraparlamentti on asiantuntijaelin, jonka tarkoituksena on ollut liikuntatoimen ja turkulaisten urheiluseurojen yhteistyön tiivistäminen. Yhteistyön tavoitteena on ollut turkulaisten liikuttaminen oman terveytensä kannalta riittävästi. Parlamentti on perustettu Turussa 24.3.2004. Turkulaiset seurat valitsevat jäsenet parlamenttiin keskuudestaan. Toimikausi kestää kaksi vuotta, puolet jäsenistä on vuosittain erovuorossa. (Turun kaupunki 2012.)

5.4 EVIVA -uusi ennaltaehkäisevä virikkeellinen vapaa-ajan toimintaohjelma 2011 -2015

EVIVA on uusi ennaltaehkäisevä virikkeellinen vapaa-ajan toimintaohjelma 2011 - 2015, jonka toiminta- ajatuksena on parantaa turkulaisten hyvinvointia hallintokuntien, järjestöjen sekä asukkaiden uudella ja innovatiivisella yhteistyöllä. Hankkeen johtavana periaatteena on ennaltaehkäisevä työ sekä asukkaita osallistava toiminta. EVIVA:n taustalla on huomio, että hallintokuntien tämän hetkinen toiminta ja palvelut eivät pysty vastaamaan asukkaiden moninaiseen ja jatkuvasti kasvavaan palvelukysyntään. Haasteina ovat erityisesti passiiviset väestöryhmät sekä terveyserojen kasvu. (Sartes 2011.)

Kuntalaisten osallisuus, liikunta- ja kulttuuriharrastukset ja muu aktiivisuus vähentävät tutkimusten mukaan merkittävästi sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia. Saattamalla eri väestöryhmät tehokkaammin vapaa-aikapalvelujen piiriin voidaan näitä ongelmia ehkäistä ennakoon. Kun painopistettä siirretään korjaavista ja yhteiskunnalle kalliista palveluista ennaltaehkäiseviin toimintoihin ja palveluihin, kevennetään samalla kuntatalouden taakkaa ja vähennetään esimerkiksi lasten ja nuorten syrjäytymisestä ja masennuksesta sekä ikäihmisten yksinäisyydestä johtuvien sosiaali- ja terveystalouden kysyntää. (Sartes 2011.)

Hyvinvointiprofiileista saatu laaja kaupunkitasoisen vapaa-ajan aktiivisuuden ja hyvinvoinnin lähtötilanteen analyysi luo pohjan mahdollisuudelle seurata EVIVA:n hyvinvointi-interventiota ja sen vaikuttavuutta sekä kaupunki- että kaupunginosatasolla.

Tämän avulla voidaan kehittää koko kaupungin poikkihallinnollista hyvinvoinnin analyysia, seuranta, raportointia sekä ennakoitua. On myös luotu vapaa-ajan aktiivisuuden seurantamittarit ja raportointimallit. (Sartes 2011.)

Hyvinvointiprofiili koostuu:

1. Liikunnan harrastaminen, jolloin aktiiviseksi määritellään vähintään kolme kertaa viikossa hengästymistä ja hikoilua aiheuttavaa liikuntaa harrastavat
2. Kulttuuriaktiivisuus eli (a) Kulttuuripalvelujen käyttö ja (b) Kulttuurin harrastaminen. Molemmissa aktiiviseksi on luokiteltu vähintään keskitasoisesti palveluja käyttävät/harrastavat
3. Osallistumista järjestötoimintaan seurataan summamuuttujan keskiarvon avulla

Näiden alueellisten terveyden ja hyvinvointikyselyjen vastausten perusteella seurataan aktiivisesti vapaa-aikanaan harrastavien määrän muutosta. (Sartes 2011.)

6 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelmat

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on ollut selvittää turkulaisten urheiluseurojen kokemuksia yhteistyöstä ja mitä haasteita he ovat kokeneet menneiden vuosien aikana hyvinvointipalvelujen tuottajina? Mitkä ovat olleet seurojen motiivit toteuttaa terveysliikunta- ja hyvinvointipalveluja ja mitä apua, tukea, koulutusta he tulevaisuudessa kaipaavat?

Turkulaiset urheiluseurat ovat jo vuosia tuottaneet yhdessä liikuntapalvelukeskuksen kanssa liikuntapalveluja myös niille turkulaisille, jotka eivät ole olleet lajien aktiiviharrastajia. Lisäksi useat seurat tuottavat ohjauspalveluja haastavammille ryhmille kuten erityis- ja maahanmuuttajaryhmille.

Kuvio 2. Opinnäytetyön seminaariesitys Heli Luukkonen (22.11.2012.)

Toteutetulla ryhmämuotoisella teemahaastattelulla oli tarkoitus kerätä tietoa, jonka pohjalta voidaan yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa jatkaa mahdollisimman sujuvasti ja molempia osapuolia tyydyttävällä tavalla. Teemahaastattelussa saatujen vastausten avulla voidaan kehittää toimintoja ja samalla auttaa niin urheiluseuroja, liikuntapalvelukeskusta ja ennen kaikkea asiakasta.

Seurojen kanssa tehtävää yhteistyötä eli palveluketjun ns. loppupäätä ei ole Turun liikuntapalvelukeskuksessa tutkittu ja kehittämistyön kannalta haasteiden tunteminen on tärkeää. Jotta kaupunki on voinut ja voi tulevaisuudessakin tarjota liikunnan palveluketjuajattelulla laadukkaita liikuntapalveluja, niin se tarvitsee yhteistyökumppaneikseen urheiluseuroja ja kaupungin organisaation ulkopuolisia palveluntuottajia.

Teemahaastattelun kysymyksien avulla haluttiin saada vastaus seuraaviin kysymyksiin:

1. Miksi haastateltava ja hänen urheiluseuransa ovat olleet mukana toteuttamassa ja tuottamassa hyvinvointipalveluja turkulaisille?
2. Mitkä ovat olleet haastavimmat tekijät näiden palvelujen tuottamisessa?
3. Mitä tulevaisuudessa, haluaako haastateltava ja hänen seuransa olla jatkossakin tuottamassa liikuntapalveluja tavalliselle kuntalaiselle?
4. Mikä on haastateltavien visio urheiluseurastaan vuonna 2017? Millaisena he näkevät liikuntapalvelukeskuksen ja oman urheiluseuransa yhteistyön kyseisenä vuonna?

7 Tutkimusmenetelmät

Haastattelumenetelmäksi valittiin ryhmämuotoinen teemahaastattelu. Teemahaastattelu on astetta strukturoidumpi kuin avoin haastattelu, sillä siinä aiempien tutkimusten ja aihepiiriin tutustumisen pohjalta valmistellut aihepiirit, teemat, ovat kaikille haastateltaville samoja, vaikka niissä liikutaankin joustavasti ilman tiukkaa etenemisreittiä. (Hirsjärvi & Hurme, 47-48.) Teemahaastattelussa pyritään huomioimaan ihmisten tulkinnat ja heidän merkityksenantonsa. Ihmisten vapaalle puheelle annetaan tilaa, vaikka ennalta päätetyt teemat pyritään keskustelemaan kaikkien tutkittavien kanssa.

Teemahaastattelu-nimellä on se etu, että se ei sido haastattelua tiettyyn leiriin, kvalitatiiviseen tai kvantitatiiviseen, eikä se ota kantaa siihen, miten ”syvälle” aiheen käsittelyssä mennään. Teemahaastattelu on keskustelunomainen tilanne, jossa käydään läpi ennalta suunniteltuja teemoja. Teemojen puhumisjärjestys on vapaa, eikä kaikkien haastateltavien kanssa välttämättä puhuta samoista asioista samassa laajuudessa. Tutkijalla on lyhyet muistiinpanot käsiteltävistä teemoista, lisäksi hänellä voi olla joitakin apukysymyksiä ja avainsanoja keskustelun ruokkimista varten. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Teemahaastattelu edellyttää huolellista aihepiiriin perehtymistä ja haastateltavien tilanteen tuntemista, jotta haastattelu voidaan kohdentaa juuri tiettyihin teemoihin. Sisältö- ja tilanneanalyysi on siis teemahaastattelussa tärkeää. Käsiteltävät teemat valitaan tutkittavaan aiheeseen perehtymisen pohjalta. Tutkimusaihe ja tutkimuskysymykset on muutettava tutkittavaan muotoon. Kysymysten harkitsemisen lisäksi myös haastateltavien valitsemiseen tulee suhtautua harkinnalla: Tutkimukseen osallistuvia ei tulisi valita satunnaisesti tarraten kehen tahansa kulkijaan. Tutkittaviksi tulee valita sellaisia ihmisiä, joilta arvellaan parhaiten saatavan aineistoa kiinnostuksen kohteena olevista asioista. (Saaranen-Kauppinen, Puusniekka. 2006.)

7.1 Kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Turun alueella toimivat, hyvinvointipalveluja yhdessä liikuntatoimen kanssa tuottaneet urheiluseurat. Tilaisuuteen ei haluttu kutsua varsinaisia ryhmien ohjaajia vaan sellaisia, jotka ovat tehneet päätöksiä ohjaajien valinnoista ja joilla on ollut oikeus allekirjoittaa seuransa nimissä sopimuksia. Ostopalvelusopimuksen tehneitä urheiluseuroja oli keväällä 2012 n.30 kpl.

Kohderyhmän valinta tapahtui harkinnanvaraisesti. Liikkumaan aktivointiyksikön liikuntapalveluvastaaville kerrottiin keväällä 2012 opinnäytetyön sisällöstä ja sen tavoitteista viikoittaisessa osastopalaverissa. Heiltä pyydettiin sähköpostitse tietoa sopivista haastateltavista henkilöistä. Tavoitteena oli saada mukaan pienien lajiseurojen sekä suurempien seurojen toimintojen suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavia henkilöitä.

Nimiehdotuksia tuli 10, joista kahdeksan henkilöä soveltui, niin taustalajin kuin seuran koon perusteella haastateltaviksi. Kutsu, joko puhelimitse tai sähköpostitse, lähetettiin viisi viikkoa ennen 23.5.2012 järjestettyä tilaisuutta (liite 1).

Tilaisuuteen saapui neljä henkilöä. Nämä neljä naista edustivat erilaisia seuroja. Paikalle saapui Turun Naisvoimistelijoiden toiminnanjohtaja Taru Thorburn (TT) sekä pohjoisella alueella toimivan Turun Weikot Voimistelu ja Tanssin puheenjohtaja Arja Oinonen (AO). Lisäksi mukana olivat kahden erikoisseuran, Turun Sulan puheenjohtaja Sari Hietämäki (SH) ja Budokwai Taekwondo- seuran puheenjohtaja Inna Lindgren (IL).

7.2 Teemahaastattelutilaisuus ja aineistonkeruu

Teemahaastattelu järjestettiin Turussa, Halisten kosken läheisyydessä sijaitsevassa Mylärintalossa 23.5.2012 klo 18–21.00 välisenä aikana. Tilaisuus aloitettiin ulkona ja aluksi kerrattiin, miksi heidät oli tilaisuuteen kutsuttu, sekä kerrottiin taustatietoa Turun kaupungin liikuntatoimen tuotteista ja palveluista. Tilaisuus jatkui ulkona tutustumistehtävällä, jossa käytettiin toiminnallisia menetelmiä (liite 2). Alkututustumisen jälkeen ryhmä siirtyi sisätiloihin nauttimaan pientä iltapalaa. Ruokailun aikana käytiin vapaamuotoista keskustelua. Koko tilaisuus tallennettiin digisanelimella, jonka käyttöön oli tilaisuuden alussa varmistettu lupa.

7.3 Aineiston analysointi

Sisällön analysointi aloitettiin luokittelulla. Aineistosta etsittiin ilmauksia, jotka kuvasivat neljää teemaa. Ryhmittelyn jälkeen aineistosta etsittiin olennaisimmat kohdat, jotka toimivat pohdinnan perusteena. Jokainen litteroitu teksti oli koodattu kyseiselle henkilölle niin, että koko ajan oli tiedossa kenen puhetta kyseinen kohta oli ja milloin tallennus oli tapahtunut. Kyseisten henkilöiden nimikirjaimet on liitetty lainauksiteihin. Litteroitua materiaalia tekstiksi kirjoitettuna kertyi 24 sivua ja niiden kirjoittamiseen kului aikaa n.26 h.

8 Tulokset

Illan aikana esitetyt teemat johdatteluteksteineen on laadittu yhteistyössä Liikuntapalvelukeskuksen järjestöliikuntapäällikkö Marjaana Riskun ja vs. liikuntapalvelupäällikkö Päivi Ekdahlin kanssa. Teemojen aiheet on kerätty viimeisten vuosien aikana esille nousseita asioita, joihin tällä teemahaastattelulla haluttiin etsiä lisätietoa.

8.1 Hyvinvointipalveluiden tuottamisen motiivit

Varsinainen haastattelutilanne avattiin ensimmäisellä teemalla: Miksi haastateltava ja hänen urheiluseuransa ovat olleet mukana toteuttamassa ja tuottamassa hyvinvointipalveluja turkulaisille? Aluksi kukaan ei ollut valmis avaamaan keskustelua, joten otettiin avuksi johdatteluteksti. Kysyttiin, oliko joku erityinen alue, johon palveluiden tuottaminen liittyi. Vaihtoehtoina annettiin seuraavat: taloudelliset syyt, tapa kerätä rahaa seuralle, yhteiskunnalliset, halu tai sosiaalinen pakko tuottaa yhteiskunnalle hyvää vai ideologiset, osa seuran toimintafilosofiaa, toiminnan perusteita ja tavoitteita.

Haastateltavat kokivat, että toiminta on ollut niin lähellä oman seuran toimintafilosofiaa ja heillä ei ole ollut mitään syytä olla osallistumatta palveluiden tuottamiseen. Aina-kaan naisvoimisteluseurojen osalta ei Turussa ole ollut suurta kilpailuasetelmaa. Monet palvelut ovat profiloituneet alueittain. Yksi seura on vastannut jonkun alueen palveluiden tuottamisesta ja toiset seurat eivät edes ole havitelleet samaa aluetta. Yhteistyö on käynnistynyt pääsääntöisesti liikuntatoimen aloitteesta.

”Mä voin ainakin sanoa, että meidän seura, joka on perustettu toistasataa vuotta sitten ja perustamissanoissaki on sanottu, että seuran tarkoitus on levittää terveitä elämäntapoja ja liikuntaharrastusta, niin se on säilynyt tähän päivään asti. TT”

”...tuleehan budolajeissa sellainen terveys ja elämäntapa- ajattelu samalla lailla lajikkulttuurista kuin naisvoimistelussa...IL”

”Itse on ihan yllättynyt siitä ajattelusta kuinka monelle seuralle on ihan uutta ajattelua tuottaa aikuisten harrastustoiminnan palveluja, jotka eivät tähtää kilpaurheiluun. IL”

”..voisi esittää kysymyksen, että miksi ihmeessä seura ei olisi mukana tällaisessa...IL”

”Mut se on niin, että me halutaan, että ihmiset liikkuu, ei se ole tärkeint se on just meidän seura. TT ...Joo, sitä mieltä mäkin olen! AO”

Turussa on monta isoa naisvoimisteluseuraa, jotka tuottavat satoja tunteja liikuntaa viikossa eri-ikäisille liikunnan harrastajille. Osalla seuroista on ollut omat liikuntatilat, mutta kaikilla seuroilla on myös ollut toimintaa koulujen liikuntasaleissa. Näiden vuorojen jakamisesta klo 16:n jälkeen ja viikonloppuina on vastannut liikuntatoimi.

”...mut suurimmaks osaks he ei ollut viittiny lähtee mihikää, kun kaikkiin paikkoihin on niin pitkä matka...AO”

”..muutenkin turkulaisten naisvoimisteluseurojen välillä ei tule sellaista kilpailutilannetta, yhteistyö toimii ihan hyvin ja jos joku soittaa meille ja kysyy tiettyä ryhmää, mitä meillä ei ole, niin mä voin ihan rebellisesti sanoa, että Turun Urheiluliitolla on...TT”

8.2 Kokemuksia yhteistyöstä

Olette olleet kauan mukana toteuttamassa näitä palveluja. Mitkä asiat ovat olleet haastavimpia asioita näiden palveluiden tuottamisessa? Ovatko niitä olleet raha vai esimerkiksi vuorojen saaminen?

Seurojen mielestä on ollut helppoa asioida vuodesta toiseen liikuntatoimen tuttujen henkilöiden kanssa. Ohjaajaongelmaa ei ainakaan naisvoimisteluseuroilla ole ollut, päinvastoin. Tulijoita olisi ollut enemmän kuin heitä voidaan ottaa ohjaamaan. Lajiseuroilla on ratkaissut harjoittelupaikan sijainti, jos ohjaaja on asunut lähellä harjoitteluhallia, ei ohjaajia ole kauan tarvinnut etsiä.

”Meidän yksi ohjaajamme asuu Aunelassa, joten hänen on helppo tulla sinne. SH”

”Kun sä kysyit sitä, et mikä on ollu haasteellista tässä yhteistyössä, niin ei se ole ollut ryhmien toteuttaminen, tai vuorojen saaminen. Mehän ollaan oltu mukana kaikissa näissä Poweraction, Leidit, Hikinen ja 55+ ja kaikki ryhmät toimii. TT”

”Mun mielestä on ollu hienoa, et meidän omat jäsenet ja kaupungin kortilla käyvät niin he tulevat ihan hyvin juttuun keskenään. Kukaan ei katso, et miksi noi toiset tulee tollasella halvemmalla kortilla. Meil on taas sit käyny niin, et niitä on jääny seuraran jäseneksikin, ovat olleet valmiita jäämään. TT”

”...mä olen tehny ollu liikuntapalvelukeskuksen kans paljon yhteistyötän ja kaikkien kans, niin mun täytyy sanoo, et ei mul mittä paha sanottavaa ol. Vaik me ollaan keinattu tai oltu jostain asiast eri mieltä, niin aina me ollaan päästy molemminpuolisesti yhteisymmärrykseen. Jos mä olen kysyny jottain, niin mua on autettu...AO”

Liikuntapalvelukeskuksen ohjatuista palveluista suuri osa on tuotteita. Leidit liikkeellä tai Hiki- sen tusinan ohjelmaan on kuulunut kumpaankin n. 30 ryhmää/viikko. Näistä ryhmistä tuotteen kausikortin hankkinut asiakas on voinut valita itselleen sopivimmat lajit, ajat ja paikat. Kausimaksun hinta on ollut työikäisiltä v. 2012 55€, alennusryhmät ovat maksaneet 40 €.

”Sikäli ihan mukava, että pieni laji saa hiukan lisää porukkaa, mut ei niistä mitään seuraimisiä tule, kun niil on se Leidit liikkeellä -kortti niin ne pääsee niin halvalla kaikkiin mukaan, en mäkään menisi mihinkään seuraan. Sä voit niin rajattomasti käyttää sitä. Siinä pitäisi olla joku, et sä saat ensimmäisen kauden halvemmalla ja sitten vähän nostaa hintaa. LAY:stä on sanottu, että ottakaa ne seuraan, mutta ei niiden kannata lähteä. SH”

Nykynuoriso viettää sähköisessä mediassa päivittäin useita tunteja. Tilastokeskuksen (2011) mukaan 89% suomalaisista nuorista on rekisteröitynyt jonkin yhteisöpalvelun käyttäjäksi (16-24 -vuotiaat). Heistä 75% seuraa palvelua ainakin päivittäin.

”Poweraction ei toimi samalla intensiteetillä kuin se toimi alkuun. Monet on sellaisia, että ne ei ole asiasta koskaan kuullutkaan. Meidän nuorisopäällikkö on itse Poweractionkursseilta lähtenyt. Hän muistaa, että silloin kun hän aloitti, niin koulut oli tapetoitu täyteen niitä julisteilta ja liikunnanopettajat tunki niitä kortteja ja tietoa siitä, niin että sitä tiedonsaantia ei voinut välttää. En tiedä ovatko ne opettajat, jotka ovat kyllästyneet vai onko toiminnassa joku muuttunut, mutta ihan samalla tavalla nuoret eivät näitä ryhmiä löydä. IL”

”...mut kyl mä laitan noi liikunnanopettajat jotenkin vastuuseen. Ne ottaa ne kortit, mut he laittaa ne pöydälle otettavaksi, mutta eivät he kerro siitä toiminnasta kunnolla, esim. et täs on teille kortti ja kattokaa. Tosi moni on sanonu, et ei he tommosesta tiedä. Me selitetään heille ja he on tyytyväisiä kun heidän ei tarvitse maksaa ja he saavat tämmösen kortin ilmaiseksi. Jotenkin tuntuu, et se jää sinne oppilaitoksiin. AO”

”Miten tota Leidijuttua mainostetaan, kun mä näin Aunelas kerran semmosen brossyirin, niin en mä missään muualla ole nähny? SH”

”Katukuvassa näitä tuotteita ei kyllä näy tai mä en ainakaan ole huomannu. SH”

Turun liikuntatoimi hallinnoi liikuntasalien vuorojakoa iltaisin ja viikonloppuisin. Vuoroja jaetaan 70 saliin, kuhunkin keskimäärin 30 vuoroa/viikko. Hakijoita on aina enemmän kuin vuoroa, mutta jokaiselle pyritään tarjoamaan vuoro jostakin salista.

”Mut sen aikaa kun mä olen tehny liikuntapalvelukeskuksen kanssa yhteistyötä niin ne liikuntavuorojen anomiset ovat sellaisia, et saadaanko me, vai eik me saada... TT”

”Mut ymmärrän mä senkin, et jo Turussa on 350 seuraa ja tulee koko ajan uusia, niin tuleehan niitä jakaa kaikille tasapuolisesti. Joskus se kismittää tosi paljon. Se on harmillista, että me ollaan siinä vaiheessa ihan liikuntapalvelukeskuksen armoilla. TT”

”Toisaalta ei me voida lyödä sitä meidän omaa ohjelmaa lukkoon keväällä, vaikka meillä on oma sali, koska niiden molempien ohjelmien tulee kulkea rinta rinnan, ennen kuin me tiedetään mitä me saadaan tuolta muualta. Onhan se hankalaa, mut täl kokemuksel siihen on jo tottunu...TT”

”Silloin kerranhan me voimisteluseurat kokoonnuttiin ja pistettiin vuorojaot niin, että mä en anonu samaa vuoroa kun esim. TNV, mut sekin on hiipunu. Mun mielestä se oli kaubean hyvä, kun monta kertaa siel oli kolme seuraa, jotka oli anonu samaa vuoroa. Silloin voitiin sumplia anomuksia ennen kuin ne lähetettiin. Se on jobonki jääny. AO”

”Ne vahtimestarit oli kiivoi ennen. Saisko ne vahtimestarit takaisin?? Se oli ihana kun menit, niin aina oli ovi auki. Voi, se oli ihanaa aikaa... SH?”

”Kun niitä (kortteja)ei saa kuin tietyn määrän, niin sit kun tulee tilanne, et joku sijainen menee vetämään tuntia ja sitä avainta metsästetään ja ajetaan ympäri kaupunkia, ai että se kismittää... TT”

Salivuorojen peruutukset ovat aiheuttaneet urheiluseuroille ongelmia.

”Mut muuten kun salivuoroista puhutaan, niin peruutukset kyl tulee nykyaikana. Mä muistan kun mun urani alkuaikana salivuorojen peruutukset ei toiminu, se oli ihan hirveetä ja noloa. Ne ihmiset, jotka seisoiivat siellä oven takana, eivät ymmärtäneet, että ei se ollut meistä kiinni, koska ei mekään tiedetty. AO”

”...mä sanoin rehtorille, et sun täytyy tajuta, et jos vuoro on peruttu tiistaina niin se ei riitä, että ilmoitus tulee samana päivänä. Kyllä meidän täytyy saada se viikko ainakin aikaisemmin, et me pystytään ihmisil sanomaa, et älä tule. Nyt he kyl ilmottaa ajoissa ja lisäksi tieto tulee myös liikuntapalvelukeskukselta. AO”

”Miksi koulu menee remontiin syyskuun ensimmäinen päivä, kun sitä voitais kunnostaa jo kesällä, kun on kolme kuukautta aikaa? TT”

”...Suomessa käytetään ruhtinaallisen isoja tiloja jos vertaa Keskieurooppaa, jossa ei montaa neliötä ole ottelijaa kohden. IL”

”Haetaan varmaan paljon niitä samoja vuoroja, mitä aikaisemminkin, tietysti sitä mieltä, et jos sinne tuleekin joku uusi ryhmä niin saadaanko me vähemmän...AO”

”...sit on ollu se, et tääl on ollu niin hirveä määrä noita liikuntasaleja remontissa...TT”

”Mun mielestä, jos tulee ihan uudet vuorot mitä on anonu, niin se pitää vaan nähdä mahdollisuutena. Jos jollain koululla samat ihmiset on käynyt 20 v niin jos se ryhmä laitetaan uudelle koululle, se tuo mukanaan myös uusi ihmisiä ja liikkuja. Kyllä ne tulee sieltä toiselta koululta, jos ne haluaa jatkaa. TT”

”Must se on hirveän kurjaa, kun meillä oli ne samat tunnit ja sitten kun tuli joku muutos, niin yksikin jumppaaja tuli lankoja pitkin, et kuinka te voitte muuttaa tämän vuoron, kun minä olen siellä aina käynyt ja olen hiuksenikin siellä aina pessyt. TT”

Kolmannen sektorin yhteisöjen on syytä kuitenkin olla tietoinen muutokseen liittyvistä seikoista, jotka vaikuttavat yhteisöjen asemaan. Erityiskohtelu, jonka ne saavat erityisesti verotuksessa toimiessaan aatteellista tarkoitustaan toteuttaen yleishyödyllisenä yhteisönä, ei välttämättä päde siirryttäessä alueille, joilla toimii myös osakeyhtiöpohjaisia palveluntuottajia. Kuvaan saattavat astua verotuskysymysten lisäksi Euroopan unionin kilpailuneutraliteettinäkökohdat. Lisäksi kolmannen sektorin toimijalle voi tulla yllätyksenä se, että juridiset vastuut kasvavat, kun toiminta laajenee jäsenistön ulkopuolelle. (Heikkinen 2010, 104.)

”Ainoa, minkä mä olen sanonu, mikä on ollu haasteellista, on se, kun meillä on paljon näitä ryhmiä, niin sitten kun se laskutusbetki tulee ja tilinpäätöksessä näkyy tällainen, et me ollaan liikutettu muita kuin seuran jäseniä, mistä nämä rahat tulee. Yhtäkkiä me jouduttiin maksamaan niistä veroa. Niin siinä vaiheessa mulla kyllä kärehti. Sitten mä tein sellasen laskelman, laskin kaikki sähköt, vedet ja siivoamiset eli mitä yhden ihmisen liikuttaminen maksaa. Lähetin verottajalle laskelmat ja sainoin, et siinä teille on mitä tämän palvelun tuottaminen maksaa. Sitten me saatiin palautusta. Ihan turbaa työtä! Ei me tehdä sitä siksi, et me saadaan siitä muutama sata euroa, et me rehvasteltais sillä rahasummalla, vaan se on sitä ihmisten liikuttamista! TT”

”Tästä on SLU:n tabolta varoitettu tosi paljon, just nää kaupungin ostopalveluryhmät on ollu esillä, varsinkin aikuisten ryhmät. Vielä ei ainakaan näitä lasten iltapäiväryhmiä rokotettu. Pitää olla näiden asioiden kanssa tarkkana. Varsinkin niiden seurojen tulee olla tarkkana erityisesti ne, joilla ei vielä ole päätoimista toiminnanjohtajaa. Voi olla kun se kerran tulee vastaan, niin se jää siihen. IL”

”On näistä liikunnan Ihmemaistakin verottajalta tullut lisäselvityspyyntöjä. Mut onhan se niin, että kaupunki antaa ne tilat ja ne tarvikkeet ja me niinku tehdään se työ. Ihmemaatoiminta on niin valtavan bueno asia, et me ollaan saatu niin paljon kiitosta ja käsketty kaupunkia kiittää. Ihmetellään sitä, että he saavat ilmaiseksi tulla tänne leikkimään. AO”

”Mut sitkun me saadaan se korvaus, niin olen miettiny, että eikö kaupunki voisi antaa sen jonakin avustuksen tai jonkun muun nimellä, että verottaja ei rankaisisi tehdystä talkootyöstä. AO”

”Mä oon sitä kans joskus miettinyt, et se pitäis naamioida johonkin avustusmuodoksi. TT”

”Eikö kaupunki ole mitenkään ottanut sitä asiakseen hoitaa? SL”

”Me saadaan järjestää näytöksiä ja kaiken maailman juttuja, joilla voi kerätä rahaa vaikka kuinka. Mut mei ei saada sitä muutamaa sataa euroa siitä kaupungin liikuttamisesta ottaa, se mua kismittää. TT”

”Kyse ei kuitenkaan ole mistään miljoonista. Se raha menee niihin lapsiin, ei siinä rikastu. AO”

”Tässä on lakimuutoslobbauksen paikka. IL”

Vuonna 2012 on Turun liikuntapalvelukeskuksessa toteutettu ensimmäinen palveluiden kilpailutusprosessi joidenkin ohjattujen palveluiden osalta.

”Sen mä koen kyllä vähän haasteelliseksi tämän uuden kilpailutusysteemin. Ei sen takia, että me ei saatais jotain ryhmää, mikä me halutaan, vaan mun mielestä se on vaan ollu hirveen helppo hoitaa asioita tuttujen ihmisten kanssa, tavallaan sopia keskenään. Ei me aina kuitenkaan olla saatu jotain ryhmää. TT”

”...mut nyt kun se menee tällaisen byrokraattisen, -jonkun- läpi. Sitten sä saat odottaa, et mitä sieltä nyt tulee, onko meillä yhteistyöryhmiä...TT”

”Kyl siin hetken mielti, et tarjoonko? Et alanko lukemaan tätä juttua. Työn ohella kun tätä tekee niin kun katsoin sitä postia niin ei hitsi - mikä määrä tekstiä! Onko tämä sen arvoinen? SH”

8.3 Harrastetoiminnan tulevaisuus

Haastattelu jatkui johdattelutekstillä: Kun te ajattelette näiden palvelujen tuottamista, niin onko se mielestänne ollut henkilökysymys tai työntekijäkysymys? Vai onko se ideologia, joka on ohjannut teidät yhteistyöhön liikuntapalvelukeskuksen kanssa? Kun kukaan ei vastannut, esitettiin lisäkysymys: Jos te vaihtaisitte työpaikkaa ja teille tulisi seuraaja, niin luuletteko te, että tämä teidän aloittamanne yhteistyö jatkuisi?

”Joo, kyl sitten kun mä perehdyttäisin sen. Kertoisin, että tämä toiminta kuuluu tähän. TT”

”...ja sitä haluaa jotenkin auttaa kaupunkia, koska meidän kuuluu tehdä yhteistyötä kaupungin kanssa. On niin monta puolta ja ne on kaikki niin positiivisia. SH”

”...jos kaupungilla ei ole mahdollisuus tehdä sitä, niin me tehdään se. SH”

”Mäkin olen entinen kilpaurheilija, niin mä olen saanu uusi ulottuvuuksia tähän seuratoimintaan sen jälkeen kun olen lasten jälkeen palannut toimintaan. Nyt mä valmennan ja olen puheenjohtaja, on niinku tullu kaiken näköst uutta. SH”

”Enhän mä tiedä miten se 80-luvul oli, se on varmaan ollu paljon simppelimpää, seuroja on ollu vähemmän, avustukset on ollu suurempia, seuralla on menny taloudellisesti paljon paremmin. Ei ollu sellaista kilpailua seurojen välillä, kun lajeja oli paljon vähemmän, jotka haki niitä vuoroja tai oliko meillä silloin paremmat suhteet? SH”

”Me kaikki kaikki liikuttajat tehdään sitä samaa hommaa. SH”

Urheiluseurojen on täytynyt miettiä uusia porkkanoita, miten he saavat aktivoitua seuraihmissä, vanhempia ja itse liikkuja mukaan ilman palkkaa, kun talkootyöntekijöiden määrä vähenee. Seurassa tehtävien töiden määrä laajenee ja niitä voidaan nykyään verrata yrityksiin.

”Mut mun mielestä seuratoiminta alkaa olla haasteellista, kun ajattelee kuinka pienillä taloudellisilla resursseilla pitää pärjätä tässä nyky-yhteiskunnassa. Mistään ei saa mitään alennuksia ja kaikki sun pitää maksaa niin kuin yritystenkin. Tilanne alkaa edellyttää henkilöiden palkkaamista ja kaikilla seuroilla ei ole siihen mahdollisuutta. Mihin se johtaa? SH”

”Joskus tulee sellainen tunne, että vapaaehtoisten hankkiminen nykyään niin se on ihan mahdotonta, tai ei nyt ihan mahdotonta. Mutta ei sellaista seurasidonnaisuutta oo enää niin kuin ennen. TT”

”Onhan siellä aika paljon sitä, just sitä, että jos järjestetään jotain tapahtumaa ja muuta ja tarvitaan talkooväkeä niin vapaa-aika alkaa olla niin kortilla, varsinkin nuoremmat, mä olen huomannu, ne kysyy mitä sä maksat siitä- jos tarvitaan johonkin järjestelyhommiin. Ei ne enää tunne semmosta käsitettä, et mä voisin ihan ilmaseksi tulla viikonlopuksi tänne hommiin. SH”

”Itseasiassa mä olin hyvinkin yllättynyt tässä kun me järjestettiin kisat tuolla Kupittaan hallissa, eikä me hirvesti otettu mitään nimiä listaan, niin yhtäkkiä illalla oli hirveä määrä kaikkia sellaisia vanhempia mitä mä en juurikaan ollu edes nähnyt. IL”

”Isompi ongelma on sitte semmonen, kun seurassa rupee olemaan paljon sellaista työtä mitä ei ihan pelkästään hyvällä tahdolla ei aina tehdä. Pitäis olla aika hyvin jotain taloushallinnon osaamista ja tietysti tarvittais aina vaan enemmän pätevämpiä ohjaajia ja valmentajia... niin koko ajan rupeaa vaatimaan enemmän sitä ammattimaisuudesta. IL”

”Me tosiaan ensimmäinen työntekijä palkattiin tossa vähän aikaa sitten. Mä vähän pelkäsin, et mitä tapahtuu kun meillä on nyt työntekijä, että sen jälkeen kukaan ei enää tee mitään ilman, ilman että siitä ei saa palkkaa, niin vielä on vaikuttanu itse asiassa siltä, että meillä on vielä enemmän vapaaehtoisia apuohjaajia ja muita. IL”

Ohjaajista ei naisvoimisteluseuroilla keskustan alueella ole ollut pulaa. Seurat ovat maksaneet ohjaajille ammattitaidon mukaan erisuuruisia korvauksia.

”...me on tehty niin, että me maksetaan pikkuisen korkeampaa tuntipalkkaa niille, jotka menevät ohjaamaan kouluille. Niillähän sitä vaivaa kun ne raahaavat soittimen sinne ja avaavat ovet ja semmosia käytännön järjestelyjä verrattuna siihen kun ohjaaja tulee meidän omiin tiloihin ja vaan astelee saliin ja alkaa vetämään sitä tuntiaan. He pääsevät helpommalla. Nyt me ollaan saatu niitä hyviä ohjaajia menemään sinne kouluillekin. TT”

Keskustelun yhteydessä tuli esille erilaisten liikuntatilojen käyttö. Kaupungin tilojen lisäksi on vuokrattu tiloja yksityisiltä markkinoilta, nämä lähinnä lajiseurojen tarpeeseen. Seuroilla on ollut käytössään omiakin tiloja. Haastatteluun osallistuvat halusivat kuulla mitä tiloja mukana tilaisuudessa olevat seurat ovat käyttäneet sekä kuinka paljon lajeilla on ollut harrastusvuoroja verrattuna kilparyhmien vuoroihin.

”Onko teillä taekwondolla omissa tiloissa kaikki harjoitukset– Kyllä, vuoroja parisenkymmentä viikossa, viidestä kahdeksaan on kaksi ryhmää?- Valtaosa on iltaryhmistä on harrasteryhmiä, valtaosa kilpailijoista harjoittelee aamulla/aamupäivällä. Ilan kilpailutreenit ovat myös ns. vapaita, mutta aika vaativia, että ei niissä monikaan harrastaja käy. IL”

”Me ollaan ihan kaupungin vuoroissa, joista kolme junnuryhmää ja aikuisten ryhmä, 4 x viikossa kaupungin saleissa/halleissa ja sit meil on Impparissa kahtena päivänä yksityisen hallissa vuoroja. Turun Sulka. SH”

”Meillä on n. 100 viikkotuntia harrasteryhmiä. Sit meil on noi meidän kilpailijat, jotka harjoittelee niin monta tuntia, että mä en edes tiedä. Meillä on niistä sadasta harrastetunnista vähän yli puolet on omissa tiloissa Energymissä ja loput kouluilla. Meillähän siellä Energymissä on kolme salia, niin me saadaan monta ryhmää samaan aikaan, iltaisin on aikamoinen kaaos. TNV. TT”

”Täytyy oikein laskea...olisik meil joku viistoista, ne on kaikki harrastevuoroja. Sit meil on neljä kilpailevaa joukkuetta, hei on jokaisel vähä eri tuntimäärä viikos. Kyl me ollaan saatu aika kivasti Jäkärin ja Moision kouluista vuoroja. Turun Weikot AO”

Teemahaastattelun aikana käydyn keskustelun perusteella tuli esille, että harrastetoiminta on ollut olennainen osa seurojen toimintaa jo useamman vuoden ajan. Seurojen edustajilta kysyttiin lisäksi, onko heidän seurassaan tehty strategioita ja visioita?

”Terveiden elämäntapojen ja liikuntaharrastuksen levittäminen! Hieno huoneentaulu ja ajatus iskostetaan jokaisen ohjaajaan. TT”

”Kyllä meilläkin on joku tällöinen toiminta-ajatus ja tavoite. Kun me ollaan ensimmäistä kertaa se tehty et: Me olemme vuonna 2012, kun meillä on tämä 100 v. juhlavuosi, pohjoisen alueen laadukkain, monipuolisin ja vahvin urheiluseura niin lasten kuin aikuistenkin salituntiliikuttaja. AO”

”...et me ollaan niitten meidän asiakkaiden arvoisia...AO”

”...erityisen hyvin on lasten ja nuorten toiminnassa: Miten huomioidaan fyysisten ominaisuuksien kehittäminen tasapuolisesti ja kehitetään terveellistä elämäntapaa. ..IL”

”...myöskin aikuisten terveysliikunnan puolella on samanlaista, harjoiteltaisiin mahdollisimman monipuolisesti, ettei jäisi liian yksipuoliseksi lajiharjoitteluksi...IL”

”Ei meillä ihmeempää visiota ole, pyritään olemaan se lajin ykköseura Turussa. SH”

”Me ollaan lähinnä keskitytty siihen, että me ollaan määritetty seuralle arvot, jotka on ihmisläheisyys, me lähdetään siitä ihmisestä ja me toivotaan, et me ollaan sellainen seura, et meidän luokse on helppo tulla. Toinen arvo on laatu: Jokainen kobjeryhmä saa parasta mahdollista ohjausta. Kobjeryhmä on hyvin huomioitu. Sit on saavutetta-

vuus: tietysti me ollaan liikuntapalvelukeskuksen armoilla, mitä vuoroja me saadaan, mutta pyritään, et me päästään mahdollisimman laajalle Turun alueelle levittämään sitä liikuntaharrastusta. Tämmösillä arvoilla me ollaan tässä pyritty toimimaan. TT”

”Mun piti sanoa, et nykyään arvostetaan sitä kuntopelaajaakin. Silloin ennen, mä en edes muista kävikö niitä edes. Nyt ne on samalla tasolla kuin kilpapelaaajatkin. Ihan samal viival periaattees. Niil on eri tavoitteet vaan. Mutta seuralle ne on ihan yhtä tärkeitä pelaajia. SH”

Turun liikuntapalvelukeskuksen palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa on huomioitu suvaitsevaisuus ja yhdenvertaisuus. Erityisryhmien toiminta palveluineen on ollut Turun seudulla vahvasti esillä. On keskusteltu paljon erityisryhmien palveluiden tuottamisesta kuin myös olemassa oleviin liikuntaryhmiin integroimisesta. Haastateltavilta kysyttiin, onko heillä ollut erityisryhmiin kuuluvia tai erityistukea kaipaavia asiakkaita heidän ohjatuissa ryhmissään. Miten maahanmuuttajien rooli, ovatko he löytäneet tiensä kantaväestön ryhmiin? Maahanmuuttajia on tällä hetkellä Turussa enemmän kuin ruotsinkielisiä. Liikunta ei vaadi yhteistä kieltä, esimerkiksi pystytään paljon opettamaan, jos vaan ihminen näkee, elekieli toimii.

”Meil oli yks täs viime vuonna. Meil oli tämmönen pikkupoikien pelikerho, niin sinne tuli isä ja äiti ja poika ja avustaja, sokea poika. He kysy, et saak he tulla sinne ja onneks meil on siin ihan hyvä ohjaaja niin hän sanos, et saat tulla kokeilemaan. AO”

”Meillä ei sit ole yhtään mamua, englannin- ja ruotsinkielisiä kyllä. Ei ole edes kokeilemas käyny. SH”

”Meil on sit taas niin, et ne on aika paljonkin maahanmuuttajia pitkin maailmaa.” Se riippuu jonkin verran siitä kulttuuritaustasta, on tietyiltä alueilta, mistä tulee paljon. On ne kyllä enemmän poikia kuin tyttöjä, kyl meillä tyttöjäkin on. IL”

”Jonkun verran on niitä, jotka haluavat olla hunnun kanssa, mut ei välttämättä hirveesti. Lapsia on huomattavasti enemmän kuin aikuisia. Ei ole koettu ongelmaksi. IL”

8.4 Yhteistyön visiot

Lopuksi kysyttiin, minkälaisena osallistujat näkevät liikuntapalvelukeskuksen ja urheiluseuran yhteistyön vuonna 2017. Lopputehtävä toteutettiin mielikuvajanana (liite 2).

”Mä ainakin toivoisin, et meiän seuran toiminta jatkuis täl taval kun nyt ja toivoisin, et näist meidän tytöist, jotka sit ovat jo naisii, et meil olis enemmän ohjaajii...AO”

”... sit mä kuvittelin omast elämäst, et mä olen silloin jo yli 70v, et jos mä jaksaisin tätä mun ikinuorten jumppaa vetää tai mä olisin siel ainakin jumppaamas. Mul on sanottu, et kun mä meen vanhainkotiin niin siel mä viel kepin kanssa ohjaan jumppaa...AO”

”Mul tule semmonen olo, et meidän seural on asiat hyvin tällä hetkellä ja mä toivon et ne jatkuu samal taval, tietysti muutoksen tuulet huomioiden, tulee uusia lajeja ja koulutetaan ohjaajia. Mä varmaan sit istun kiikkustuolissa ja toivottavasti mulki on niit lapsenlapsii....joku muu hoitaa ne mamut sitte. TT”

”Mä tos aattelin, et toivotaan, et me ollaan saatu uus sisähalli Turkuun ja me voitais valloittaa sitä Nunnavuoren palloiluhallia, me oltais tyytyväisiä siihenkin, ku se on nyt remontoitu. Niin kyl se sit viel varmaan on ihan kuosissaan. SH”

”Toivotaan, et sitku ajatellaan tulevaisuutta niin tää tilanne kun vapaaehtoiset vähenee niin olis varaa palkata työntekijä ja se edellyttää varmaan, et seuran tulisi olla isompi. Meidän pitäisi varmaan yhdistyä tällä alueella niinku pienempien seurojen kanssa. Silloin olis varaa palkattuun valmentajaan/ työntekijään. Mä en oo viel muille seuroille puhunu täst...SH”

”Seurassa on kaikki hyvin, mutta tehdään vielä enemmän ja paremmin. Mä haaveilin, että tota, et meil olis varaa palkata muutama henkilö ja tosiaan tällaista hallintohenkilöä, joka sais ollakin muutaman seuran yhteinen. Hän hoitaisi laskutusta ja muuta tällaista, joka ei vaadi, et tämän henkilön tulisi olla meidän lajista. IL”

”Haluaisin aika paljon kehittää seurojen lajiyhteistyötä, et nykyään kun pitäis lapsille ja nuorille saada sitä monipuolisuutta ja erilaista toimintaa. Et meidän ei pitäis itse ruveta opettelemaan eri oheislajeja, olisi selkeämpää eri lajien yhteistyötä. IL”

”Lapset voisivat lähteä urheiluun niin, että joka päivä voisi käydä jossakin eri jutussa, et aina lajit ei kilpaile keskenään. IL”

9 Haasteiden ja kehitysideoiden yhteenveto

Yhteenvetoon on koottu olennaisimmat asiat, jotka nousivat teemahaastattelussa esiin. Haasteita nousi esiin kahdesta eri näkökulmasta, ohjauspalveluihin, sekä normaaliin seurojen toimintaan liittyviä.

9.1 Seuratoiminnan haasteet

Turku on vuosittain siirtänyt useita perusohjauspalveluja liikuntaseurojen ja kolmannen sektorin tuotettavaksi. Kolmannen sektorin toiminta on perinteisesti kuitenkin ollut enimmäkseen vapaaehtoistoimintaan perustuvaa. Varsinkin pienempien seurojen on vaikeaa hallinnoida virallisia byrokratiaprosesseja. Usein seurojen aktiivivalmentajat huomaavat tekevänsä laskuja ja tilinpäätöksiä ja taistelevansa veroilmoitusten kanssa. Tulevaisuudessa on mietittävä voisivatko seurat keskitetysti palkata yhteisiä kirjanpitäjiä, kyseisen alan ammattilaisia niin, että valmentajille jäisi enemmän aikaa itse valmentamiseen.

Urheiluseurat eivät ole perehtyneet miten markkinointi jonkun liikuntapalvelukeskuksen tuotteen osalta toimii. He keskittyvät oman seuransa asioiden hoitamiseen, siihen heidän resurssinsa riittävät. Liikuntapalvelukeskus on käyttänyt ensisijaisesti viestintävälineinään Turun kaupungin nettisivuja ja Turku liikkeelle -lehteä. Liikuntapalvelukeskuksen oma lehti, Turku liikkeelle, on ilmestynyt kolme kertaa vuodessa. Tarvittaessa on käytetty maksullisia ilmoituksia paikallislehdissä. Liikuntapalveluvastaavat ovat hyödyntäneet markkinoinnissa omia alueellisia verkostojaan käyttämällä perinteisiä paperisia tiedotteita sekä sähköistä mediaa. Näistä asioista kaikilla osallistujilla ei ollut tietoa ja lisätietoa kaivataan.

Liikuntavuorot koulujen liikuntasaleihin anotaan vuosittain huhtikuun 15:een mennessä ja seurat saavat tiedot vuoroistaan juhannukseen mennessä. Suurin osa seurojen ohjaajista on kesälomilla, joten seurat eivät voi lyödä lukkoon syksyn ohjelmaa ennen kuin ohjaajat palaavat kesälomilta elokuussa. Syyskausi alkaa koulujen saleissa syyskuun alussa. Suurin osa kouluista on korttikouluja, joissa ei ole valvojaa, vaan seura on saanut käyttöönsä ohjaajilleen kaksi ovikorttia. Ohjaajien vaihtuessa kortteja täytyy kuljettaa eri puolille kaupunkia. Sähköiset järjestelmät ovat alussa tuottaneet ongelmia, mutta seurat

ovat saaneet hyvin apua avustus- ja vuoroasioiden kanssa. Se, että ei vuodesta toiseen saada aivan samaa vuoroa kuin joka vuosi on totuttu, koettiin välillä jopa piristävänä. Sen avulla on mahdollista saada uusia harrastajia.

Salivuorojen peruutukset ovat aiheuttaneet urheiluseuroille paljon ongelmia. Yllättävät, saman viikon vuorojen peruutukset ovat tulleet joko koulujen rehtoreilta tai kaupungin tilaliikelaitokselta tilojen remonttien takia. Tiedot ovat tulleet ensin liikuntapalvelukeskukselle, joka on edelleen välittänyt tiedot ryhmästä vastaaville seurojen yhteyshenkilöille. Turun Tilaliikelaitos on liikelaitos, jonka tehtävä on tarjota tilat ja niihin liittyvät palvelut kaupungin omille yksiköille.

9.2 Ohjauspalveluihin liittyvät haasteet

Erilaiset yhdistelmäryhmät ovat toimineet hyvin. Ohjatussa ryhmässä on ollut mukana myös seuran omia jäseniä. Seurojen on kuitenkin ollut vaikeaa saada kaupungin ryhmäläisiä liittymään seuran jäseniksi, vain harva on liittynyt seuraan (TNV). Liikuntapalvelukeskuksen tuotteiden hinnat ovat niin halvat, että ei kannata siirtyä seuran jäseneksi, esim. Leidit liikkeellä ja Hikinen Tusina.

Ilmainen Poweraction -tuote on monelle koululaiselle vieras, nuoret eivät löydä ryhmiä. Markkinointiin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota ja sitouttaa koulujen opettajia paremmin.

Seurat ovat tehneet vuosittain kymmeniä ostopalvelusopimuksia liikuntapalvelukeskuksen kanssa. Verottaja on kiinnittänyt huomion näihin tuloihin. Ne eivät ole verottajan mielestä perinteistä varainhankintaa, vaan koska on liikutettu ihmisiä, jotka eivät ole seuran jäseniä, saatua tuloa voidaan verottaa. Kaikki seurat olivat huolissaan asiasta ja tilaisuudessa mietittiin voisiko asian hoitaa toisella tavalla, vaikka avustusten muodossa.

Vastaavanlaisia teemahaastattelutilaisuuksia ei ole aikaisemmin järjestetty ja niitä haastatteluun osallistuneet toivoivat myös tulevaisuudessa. Tilaisuuksissa voisi olla kyseisen illan tavoin yhdestä kolmeen ajankohtaista teemaa. Ryhmä voisi koostua teemaan liittyvien seurojen ihmisistä, esimerkkinä naisvoimisteluseurojen vuorojako. Näiden pien-

ryhmien ajatukset ja suunnitelmat voitaisiin tuoda esiteltäviksi Seuraparlamenttiin ja sieltä tarvittaessa edelleen liikuntalautakuntaan.

10 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on ollut selvittää turkulaisten urheiluseurojen kokemuksia yhteistyöstä ja mitä haasteita he ovat kokeneet menneiden vuosien aikana hyvinvointipalvelujen tuottajina? Mitkä ovat olleet seurojen motiivit toteuttaa terveysliikunta- ja hyvinvointipalveluja ja mitä apua, tukea, koulutusta he tulevaisuudessa kaipaavat? Ryhmämuotoisesta teemahaastattelusta saatujen vastausten avulla voidaan toimintoja kehittää ja samalla auttaa niin urheiluseuroja, liikuntapalvelukeskusta ja ennen kaikkea asiakasta.

Hyvänä tuloksena voidaan pitää sitä, että mitään uutta mullistavaa ei tilaisuus tuonut esille. Yhteistyö liikuntapalvelukeskuksen ja urheiluseurojen välillä on jatkunut jo vuosia sujuvasti, joten suuri osa hyvistä kokemuksista ja myös osa haasteista on ollut jo tiedossa.

Teemahaastattelussa tuli esille monentasoisia käytännön ongelmia, jotka kohdentuvat liikuntapalvelukeskuksen eri yksiköihin. Liikuntatoimessa tulee miettiä miten esille tulleisiin asioihin eri yksiköissä reagoidaan. Osa kehittämiskohdista on pieniä ja helposti toteutettavia käytännön asioita. Viestintään ja tiedonkulkuun liittyviin asioihin voidaan reagoida nopeasti. Ohjaus- ja valmennustyöhön jäävä aika vähenee urheiluseuroissa vuosi vuodelta hallinnollisten töiden takia. Kirjanpito, laskutus ja palveluiden kilpailutus eivät kuulu ainakaan pienien seurojen vahvoihin osaamisalueisiin ja koulutuksilla voidaan näitä osaamisalueita parantaa. Sähköisen asioinnin haasteet tulevat vastaan varsin ikäänäntyneemmän seuraväen kohdalla. Kun on kyse eri tilojen korjauksista ja kunnossapidosta, edellytetään budjettitason keskustelua kaupungin eri hallintokuntien välillä. Urheiluseurojen verotusasiat ja niihin reagoiminen vaatii laajempaa valtakunnantasoisia keskusteluja päätöksiä.

Urheiluseurojen tulee miettiä tulevaisuutta avoimin mielin. Pienet seurat voivat yhdistää osaamisena niin lajin kuin hallinnollisten asioiden näkökulmasta. Vapaaehtoisten vähenemisen tai niiden loppuminen on jokaiselle seuralle tärkeä asia ja siihen tulee hakea kullekin lajille sopivia ratkaisuja.

Teemahaastatteluun osallistui neljä henkilöä. Samana päivänä tulleet kaksi peruutusta pienensivät ryhmää aiotusta koosta. Pieni ryhmä tosin antoi mahdollisuuden kaikille puhua riittävän pitkän aikaa. Suuremman ryhmän osalta olisi ehkä pitänyt puheenvuoroja lyhentää. Ryhmä koostui neljästä hyvin erilailla toimivasta seurasta. Yksi voimisteluseura on toiminut hyvin perinteisesti omalla alueellaan. Toinen on laajalla koko kaupungin alueella toiminut naisvoimisteluseura, jolla on ollut oma toiminnanjohtaja ja omat tilat. Kolmas erikoislajin seura on hankkinut ensimmäisen täysipäiväisen työntekijän seuralle. Neljäs seura, myös erikoisseura on toiminut hieman pienimuotoisemmin, talkooperiaatteella. Teemahaastattelukutsuun suhtauduttiin positiivisesti, vaikka kyse oli vapaa-ajalla tapahtuneesta tilaisuudesta, josta ei maksettu mitään korvausta.

Tilaisuudesta pois jääneiden mielipiteistä ei ole tietoa. Olisiko pitänyt lähettää kysymykset sähköisesti tilaisuudesta poisjääneille tai esittää ne henkilökohtaisesti? Niitä ei lähetetty eikä lisähaastattelua tehty, koska järjestetyn tilaisuuden luonne oli enemmän keskustelunomainen, vastaukset spontaaneja ja muiden osallistujien vastauksiin reagoivia. Olisi ollut vaikeaa verrata näitä kahdella eri tavalla saatuja vastauksia. Jos kaikki olisivat vastanneet sähköisesti tai haastattelut olisi tehty henkilökohtaisina niin silloin uudelleenkutsu olisi ollut perusteltua.

Kaikki neljä paikalle saapunutta olivat naisia, joten miesnäkökulma jäi puuttumaan. Kaksi henkilöistä oli tavannut aikaisemmin toisensa, muuten henkilöt olivat toisilleen vieraita. Seurojen toimintakulttuurit ovat olleet hyvin erilaisia ja tietojen sekä kokemusten vaihto olivat tärkeitä asioita osallistujille.

Jos tilaisuus saa jatkoa, niin olisi hyvä haastatella myös ryhmien ohjaajia. Silloin voisi verrata näiden kahden eri tahon ajatuksia ja miten ne kohtaavat. Tilaisuuteen osallistuneet kokivat, että tilaisuus oli tarpeellinen, pienimuotoisille tilaisuuksille on tarvetta.

Liikuntatoimen toimintaprosesseja on pyritty viime vuosina kehittämään parempaan suuntaan. Kun on koettu, että jotain osa-aluetta on täytynyt parantaa, niin on pyritty kutsumaan koolle kaikki ne henkilöt, joita asia koskee. Sama koskee tässä opinnäyte-

työssä esiin tulleita asioita. Suunnitelmat asioiden korjaamiseksi tulee tehdä yhteistyössä eri osastojen kanssa.

Urheiluseurojen yhteistyö liikuntatoimen kanssa on ollut enimmäkseen toimivaa. Toki oman haasteensa on tuonut kolmannen ja kunnallisen sektorin eri toimintatavat ja niihin liittyvät vaatimukset. Viimeisten vuosien aikana Turussakin on siirrytty asioimaan sähköisesti ja henkilökohtaiset asiointikontaktit ovat vähentyneet.

Ammattimaisessa liikunta- ja hyvinvointipalveluiden tuottamisessa toimijan on hallittava koko palveluprosessi alkaen palvelun suunnittelusta ja tuotteistamisesta sen markkinointiin ja myyntiin, sopimuksien tekemiseen, palvelun toteuttamiseen, toiminnan seurantaan ja arviointiin sekä sen edelleen kehittämiseen. Myös asiakasrajapinnassa toimiminen, erilaisten asiakasryhmien kohtaaminen tai asiakkaiden motivointi vaativat erityistä osaamista. Hyvinvoinnin osa-alueisiin liittyvä osaaminen ja toimintaympäristön tuntemus auttavat sekä palveluiden suunnittelussa että niiden käytännön toteutuksessa. (Ruusuvirta & Saukkonen 2009, 13.)

Miten kunta voi auttaa pieniä seuroja esim. kirjanpitopalveluiden ja muiden hallinnollisten asioiden hoitamisessa? Koulutuksia on järjestetty ja tullaan järjestämään, mutta se ei ratkaise ongelmaa. Seurojen tulee tulevaisuudessa yhdistää niin lajiosaamisensa kuin erityisosaamistarpeensa, silloin heidän on mahdollista keskittyä siihen minkä he parhaiten osaavat- eri-ikäisten ihmisten liikuttamiseen. Tulevaisuudessa pienten lajiseurojen tulee fuusioitua yhteen, niin harrastajamäärien kuin riittävien harjoitustilojen saamiseksi.

Kovenevassa kilpailussa toimijoiden on pystyttävä tuottamaan palveluja laadukkaasti ja tehokkaasti, mikä aiheuttaa seuratoiminnan rakenteisiin paineita. Kiristynyt kilpailu, kuntien kilpailutuskäytännöt, epäselvät verotuskäytännöt sekä palvelutuotannon rahoituksen järjestäminen vaativat sektorin toimijoilta monenlaista osaamista. Pelkkä harrastuneisuus ei enää riitä, vaan tarvitaan yhä enemmän osaajia, joilla on sekä erityisosaamista että monialaista perusosaamista. (Ruusuvirta & Saukkonen 2009, 9- 12.)

Urheiluseuroille järjestetään Turussa paljon ilmaisia koulutuksia. Se miten tulevaisuudessa näihin koulutuksiin saadaan kerättyä seuroista uusia, innokkaita seurajhmisia, jotka ovat sitoutuneet toimintaan, on ensisijaisesti seurojen oman rekrytointitoimien varassa.

Tekemällä yhteistyötä kolmas sektori pystyisi tarjoamaan laajempia, ehkä kunnallekin mieluisampia, palvelukokonaisuuksia. Yhteistoimintaa saattaa estää myös kolmannen sektorin toimijoiden tiedon puute kunnallisesta hankintaprosessista ja kunnan toimintatavoista yleensäkin sekä toiminnan epävarmuus tai hallinto-osaamisen puute yhdistyksissä. Kunnissa saatetaan myös kokea, että omalla tuotannolla palvelujen laatu pystytään takaamaan parhaiten. (Heikkinen 2010, 187.)

Liikuntapalvelukeskuksen haasteena tulee olemaan se, että nykyisten jo useamman vuoden ajan toimineiden palveluiden laatutasoa tulee ylläpitää mahdollisimman korkealla, ei koko ajan pidä kehittää jotain uutta. Pitää varmistaa, että viestinnässä huomioidaan niin tuotteen sisältö ja ajan hermolla oleminen kuin kohderyhmän tarpeet, unohtamatta olosuhteita missä palvelu tuotetaan.

Kuntien ja kolmannen sektorin yhteistoiminnan kehittyminen ja kehittäminen edellyttävät riittäviä taloudellisia ja muita resursseja sekä kunnissa että kolmannen sektorin yhteisöissä, molemminpuolista yhteistyöhalukkuutta sekä tavoitteiden ja halujen kohtaamista. (Heikkinen 2010, 186.)

Palveluiden tuottamisen tulee olla urheiluseuroille mahdollisimman yksinkertaista. Täytyy löytää molempia osapuolia palvelevat prosessit, oli kyse pienestä urheiluseurasta, jossa työtä tehdään talkoovoimin, tai isosta seurasta, jolla on laaja toimistokoneisto. Neuvottelut ja niiden seurauksena erilaisten sopimusten sisältöjen tekeminen tulee tehdä mahdollisimman yksinkertaiseksi.

Kunnissa on tarvetta ja halua kehittää erilaisia tapoja ja yhteistyökumppanuuksia palvelutuotantoon. Pyrkimys on valita kulloiseenkin tilanteeseen sopivin palvelutuotantovaihtoehto. Kolmas sektori on yksi mahdollinen vaihtoehto kuntien miettiessä palvelujen järjestämistapojaan. Suhtautuminen kolmanteen sektoriin on kuitenkin haasteellista

markkinoitumisen, kilpailuttamisten ja hankintoja ohjaavan lainsäädännön keskellä. Kuntien ja kolmannen sektorin yhteistyön ja -toiminnan muodot hakevatkin vielä monissa tapauksissa muotoaan. Kunnissa tarvittaisiin selkeämpiä toimintamalleja etenkin avustustoiminnan ja (kilpailutettujen) ostopalvelujen väliin jäävälle yhteistoiminnan alueelle. Haasteena kunnissa on toimijoiden, sekä kolmannen sektorin että muiden palveluja tarjoavien yhteisöjen, tasapuolinen kohtelu. (Heikkinen 2010, 187.)

Molempien niin tilaajien kuin tuottajienkin kannalta on tärkeää, että palvelujen sisältöjen tulee olla suunniteltuna hyvissä ajoin ennen toteuttamista. Tähän oman haasteensa tuo liikuntatilojen vuorojen jakaminen. Uusien lajien tulo syö nykyisinkin riittämättömiä salivuoroja. Miten määritellään tasapuolinen, eri lajien välinen tulevaisuuden vuorojako? Uusien lajien tarpeetkin tulee huomioida - haastava tehtävä liikuntapaikkojen varausten käsittelijöille ja vuorojen jakajille.

Osana kuntayhteistyön parantamista Turun alueen 11 kunnan kesken käynnistettiin vuonna 2011 ”Rajattomasti liikuntaa Turun seudulla 2016” -hanke, jonka tavoitteena on lisätä kuntien liikuntatoimien yhteistyötä palveluiden tuottamiseksi tasa-arvoisesti kaikkien kuntien asukkaille. (Kallioniemi 2012, 70.)

Liikuntatoimi, nuorisotoimi ja kulttuuritoimi yhdistetään yhdeksi vapaa-ajantoimen hallintokunnaksi vuoden 2013 alussa. Liikunta-, nuoriso-, ja kulttuuritoimen lautakuntarakennetta uudistetaan siten, että kulttuurilautakunnasta tulee päälautakunta, jolla on liikunta-asioista ja nuorisoasioista päättävät jaostot tai liikuntatoimen, nuorisotoimen ja kulttuuritoimen lautakunnat yhdistetään yhdeksi vapaa-ajanlautakunnaksi.

On luotava uusia tapoja vastata kasvaviin tarpeisiin. Yksi keino on ns. tuottaja-tilaajamalli, jossa kunta ostaa tarvittavat palvelut yksityiseltä ja kolmannelta sektorilta palvelutuotantona. Ostettujen palvelujen lisäksi kunnat tukevat väestön omaehtoista harrastustoimintaa jakamalla avustuksia toimijoille, mm. seuroille ja yhdistyksille. Kolmannen sektorin toimijoilla on osaamista, jota voitaisiin tarjota jäsenkenttää laajemmille väestöryhmille. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoalan kolmas sektori voi tulevaisuudessa vastata fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin palvelutarpeisiin omilla osaamisalueillaan. Kunnissa hyvinvointipolitiikka sisältyy laajasti useisiin toiminnan ja politiikan

kan alueisiin. Hyvinvointia edistävissä palveluissa pyritään entistä enemmän painottamaan ennalta ehkäisevää toimintaa ja elämänkaariajattelua. Kolmas sektori on tärkeä toimija kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja ylläpitämisessä. Kunnissa on tarvetta ja halua kehittää erilaisia ei-kunnallisia palvelutuotantotapoja ja yhteistyökumppanuuksia sekä kunnan sisällä, että kunnan ulkopuolisten toimijoiden kanssa. (Ruusuvirta 2009, 3.)

Parhaillaan mietitään, miten kehittää suomalaista huippu-urheilua. Pitkällä tähtäyksellä on vieläkin tärkeämpää miettiä, miten urheiluyhteisö pystyy ottamaan vastuunsa yhteiskunnallisesta tehtävästään, kehittää ja parantaa suomalaisten hyvinvointia. Suuri haaste urheiluliikkeelle onkin muokata omalajipohjainen toiminta terveysliikunnan edistämiseen soveltuvaksi. (Oja 2011, 30.)

Eurooppalaisittain suomalaisten liikunta on edelleen hyvää pohjoiseurooppalaista tasoa (European Commission 2010), mutta se, että olisimme ”maailman liikkuvien urheilukansain” vuonna 2020 vaatii vielä paljon töitä. (Oja 2011, 31.)

SLU, Nuori Suomi, Kuntoliikuntaliitto ja Olympiakomitea perustivat yhdessä uuden järjestön 18.6.2012. SLU, Nuori Suomi ja Kuntoliikuntaliitto siirtävät operatiivisen toimintansa uuteen järjestöön vuoden 2013 alusta alkaen ja lakkauttavat toimintansa vuoden 2013 aikana. Uuden järjestön nimi julkistetaan syksyn 2012 aikana. Tavoitellut vaikutukset, Visio2020 ”Olemme maailman liikkuvien urheilukansain” toteutuu. Paikallisella tasolla syntyy lisää laadukasta liikettä. Seuratoiminnan tulevaisuus turvataan ja ihmisten arjen liikkumista mahdollistavat tahot saavat tukea toimintaansa. Liikuntajärjestöjen yhteinen tekeminen lisääntyy, jonka seurauksena Me-henki vahvistuu, toiminnan yhteinen maali kirkastuu. Järjestökenttä selkiytyy, päällekkäisyydet poistuvat. Saadaan enemmän voimaa yhteiseen vaikuttamiseen ja jäsenjärjestöt saavat parempia tukipalveluita. (Uusi liikuntajärjestö 2012.)

Lähteet

Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. WSOY. Porvoo.

Bardy, M. 41, 2010. Hyvinvoinnin moniulotteisuus. Teoksessa Koivisto, N., Lehtikoinen, K., Pasanen-Willberg, R., Ruusuvirta, M., Saukkonen, P., Tolvanen, P. & Veikkolainen, A. Kolmas lähde – koordinaatiohanke 2010. Art Print. Kokkola.

Cederlöf, P. 2010. Hyvinvointipalvelujen tuottamisen malleja kolmannella sektorilla. Teoksessa Koivisto, N., Lehtikoinen, K., Pasanen-Willberg, R., Ruusuvirta, M., Saukkonen, P., Tolvanen, P. & Veikkolainen, A. 2010. Kolmannella lähteellä – Hyvinvointipalveluja kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön aloilla, 97. Art Print. Kokkola.

Luettavissa: http://www.kumppanuusverkosto.fi/wp-content/uploads/2012/06/kolmannella_lahteella_julkaisu.pdf. Luettu 1.9.2012.

Finlex. 2012. Valtion säädöstietopankki. Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348. Luettavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070348>. Luettu 3.10.2012.

Forma, P., Niemelä, M. ja Saarinen, A. (toim.) 2008. Hyvinvointivaltion kilpailuttaminen. Kunnallisanalan kehittämissäätiön kunnat ja kilpailu -sarjan julkaisu 7. Pole-Kuntatieto Oy. Helsinki.

Heikkinen, P. 2010. Juridiset ja verotukselliset kysymykset kolmannen sektorin hyvinvointipalvelutuotannossa. Teoksessa Koivisto, N., Lehtikoinen, K., Pasanen-Willberg, R., Ruusuvirta, M., Saukkonen, P., Tolvanen, P. & Veikkolainen, A. 2010. Kolmannella lähteellä – Hyvinvointipalveluja kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön aloilla. Art Print. Kokkola.

Helander, N. & Revonsuo, S. (toim.) 2006. Turku Liikkeellä. Liikuntaa terveyden edistämiseksi. Itämeren Alueen Terveet Kaupungit.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus. Helsinki.

Honkanen, M. 2007. Liikuntaseuran ja kunnan ostopalvelusopimukseen perustuvan kumppanuuden edellytykset ja ohjaaminen liikuntaseuran näkökulmasta. Pro Gradututkielma. Helsingin kauppakorkeakoulu, 107.

Häyrinen, R. 2011. Liikunta ja tulevaisuus. Liikunnan ammattilainen 1/11. Suomen liikunnan ammattilaiset SLA ry, 22.

Kallioniemi, J. 2012. Liikunnan iloa 90 vuotta. Turun liikuntatoimen historiaa 1922-2012. Turku liikuntapalvelukeskus.

Kareinen, H. 2008. Yhteisöllistä hyvinvointia rakentamassa - nuorisoalan kolmas sektori hyvinvointipalvelujen tarjoajana. Opinnäytetyö. Järjestö- ja nuorisotyön YAMKtutkinto.

Koivisto, N., Lehikoinen, K., Pasanen-Willberg, R., Ruusuvirta, M., Saukkonen, P., Tolvanen, P., & Veikkolainen, A. 2010. Kolmas lähde – koordinaatiohanke 2010. Art Print. Kokkola.

Koivisto, N., Lehikoinen, K., Pasanen-Willberg, R., Ruusuvirta, M., Saukkonen, P., Tolvanen, P., & Veikkolainen, A. 2010. Kolmannella lähteellä – Hyvinvointipalveluja kulttuurin, liikunnan ja nuorityön aloilla. Art Print. Kokkola. Luettavissa: http://www.kolmaslahde.fi/images/stories/kolmannella_lahteella_julkaisu.pdf. Luettu 1.9.2012.

Kosonen, H. & Tiikkaja, A. 2008. Liikunta-alan yritys- ja seuratoiminnan selvitys – loppuraportti. Luovien alojen kehittämissyhdistys Diges ry. 6, 10-12, 37.

Kunnat.net. Neuvottelumenettely. 2012. Luettavissa:

<http://www.hankinnat.fi/fi/hankintaprosessi/hankintamenettelyt/neuvottelumenettely/Sivut/default.aspx>. Luettu 2.10.2012.

Kuntalaki. 1995. L 17.3.1995/365 muutoksineen.

Lehikoinen, K. 2010. Suuntana uudet palvelut: Hyvinvointia kulttuurista, liikunnasta ja nuorisotyöstä. Teoksessa Koivisto, N., Lehikoinen, K., Pasanen-Willberg, R., Ruusuvirta, M., Saukkonen, P., Tolvanen, P. & Veikkolainen, A. 2010. Kolmannella lähteellä – Hyvinvointipalveluja kulttuurin, liikunnan ja nuorityön aloilla. Art Print. Kokkola.

Liikkuva ja hyvinvoiva Suomi 2010-luvulla. 2008. Ehdotus kansalliseksi liikuntaohjelmaksi julkisen ohjauksen näkökulmasta. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:14. Opetusministeriö. Helsinki.

Liikuntalaki 1998. L 18.12.1998/1054 muutoksineen.

Lundström, I.(toim.) 2003. Parasta palvelua: selvitys kuntapalvelujen järjestämisen vaihtoehtoista. Praksis – tiedosta toimeen nro 9. Suomen Kuntaliitto. Helsinki.

Lämsä, A-M. & Uusitalo, O. 2002. Palvelujen markkinointi esimiestyön haasteena. 1-3. p. Edita. Helsinki.

Möttönen, S. ja Niemelä, J. 2005. Kunta ja kolmas sektori: yhteistyön uudet muodot. PSkustannus. Jyväskylä.

Oja, P. 2011. Terveysliikuntaa urheiluseuroissa? Liikunta & Tiede. 4/2011, 30- 31.

Opetusministeriö 2007. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007–2011. Opetusministeriön julkaisuja 2007:41. Opetusministeriö 2007. Helsinki.

Opetusministeriö 2008. Liikkuva ja hyvinvoiva Suomi 2010-luvulla: Ehdotus kansalliseksi liikuntaohjelmaksi julkisen ohjauksen näkökulmasta. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:17. Opetusministeriö. Helsinki.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010. Hyvinvointipalvelujen kysyntä kasvaa, Luettavissa: <http://www.minedu.fi/etusivu/arkisto/2010/0909/hyvinvointipalvelut.html>. Luettu 23.9.2012.

Pihlaja, R. 2010. Kolmas sektori maaseutukunnissa. Julkaisematon käsikirjoitus kesäkuussa 2010. Helsingin Yliopisto, Ruralia-instituutti. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä, Kansalaisjärjestöteemaryhmä. Kunnallisalan kehittämissäätiö.

Puronaho, K. 2006. Liikuntaseurojen lasten ja nuorten liikunnan markkinointi. Tutkimus lasten ja nuorten liikunnan tuotantoprosesseista, resursseista ja kustannuksista. Jyväskylä. Jyväskylän Yliopisto. Jyväskylä studies in business and economics 52. Väitöskirja.

Ruusuvirta, M. & Saukkonen, P. 2009. Kolmannen sektorin osaaminen ja osaamisen kehittämistarpeet hyvinvointipalvelujen tarjoamisessa ja tuottamisessa. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoalojen kolmas sektori hyvinvointipalvelujen tarjoajana – kehittämishankkeeseen osallistuville yhdistyksille ja seuroille kohdistettu selvitys. Esitys Kolmas lähde sivustolla. <http://www.kolmaslahde.fi>.

Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV. Luettavissa: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html. Luettu: 9.10.2012.

Sartes, M. 2011. Esitys Turun kulttuurilautakunta 16.11.2011.

Siitonen, P., ja Valkama, P. (toim.) 2003. Vaihtoehtoiset palvelutuotantojärjestelmät kaupunkiseudulla: palvelutuotantovaihtoehtojen mahdollisuudet ja yleisarviointi Tampereen kaupunkiseudulla. Kunnallistieteiden laitos, suunnittelusarja 54. Tampereen yliopisto. Tampere.

Suomen Liikunta ja Urheilu ry – Liittosaitti. Visio hyvästä liikuntakunnasta. 2012. Luettavissa: <http://www.slu.fi/hyvinvointialikkeella/>. Luettu 2.10.2012.

Suomen perustuslaki. 1999. L 11.6.1999/731 muutoksineen.

Suominen, R. 2006. Liikunnan rooli työyhteisössä – strategiat ja johtamismallit. Teoksessa Aura, O. & Sahi, T. (toim.) Työpaikkaliikunnan hyvät käytännöt. Edita. Helsinki.

Tilastokeskus. 2011. Liitetaulukko 15. Yhteisöpalveluiden käyttö iän, toiminnan, koulutustason, asuinpaikan kaupunkimaisuuden ja sukupuolen mukaan 2011, %-osuus väestöstä. Luettavissa: http://www.stat.fi/til/sutivi/2011/sutivi_2011_2011-11-02_tau_015_fi.html. Luettu: 16.10.2012.

Turun kaupunki. 2012. Liikuntapalvelukeskuksen omat tiedostot.

Turun kaupunki. Liikuntapalvelukeskus. 2012a. Luettavissa: <http://www.turku.fi/Public/default.aspx?nodeid=3153&culture=fi-FI&contentlan=1>. Luettu: 3.10.2012.

Turun kaupunki. 2012b. Seuroille varoja ryhmien ohjaamisesta. Luettavissa: <http://www.turku.fi/public/default.aspx?contentid=334239&nodeid=8841>. Luettu: 7.10.2012.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2012. Mitä julkiset hankinnat ovat? Luettavissa: <http://www.tem.fi/index.phtml?s=102>. Luettu: 7.10.2012.

Uusi liikuntajärjestö. 2012. Luettavissa: <https://uusijarjesto-fi.directo.fi/materiaalit/>. Luettu: 2.10.2012.

Verohallitus. 2007. Verotusohje yleishyödyllisille yhdistyksille ja säätiöille. Ohje Dnro 384/349/2007, 30.4.2007. Helsinki: Verohallitus. Luettavissa:

<http://www.vero.fi/download/xxx/%7BD9EE86CC-1378-4804-BC6B-F54B177A455E%7D/4016>. Luettu: 8.10.2012.

Liitteet

Liite 1. Haastattelukutsu

Sähköposti : Kutsu haastatteluun 23.4.2012

Hei kaikki!

Toimin liikuntatoimessa liikuntasihteerinä, ensimmäisen kerran avasin Turun liikuntatoimen työpaikan oven maaliskuussa 1995. Työtehtävät ovat työurani aikana vaihdelleet vauvauinnista vanhainkodin tuolijumppaan. Nykyään työtehtävät painottuvat hallinnollisiin tehtäviin, joskus minut voi löytää myös kuntosalilta ohjaamasta aloittelijoita.

Olen valmistunut Vierumäeltä liikunnanohjaajaksi kauan sitten, jo vuonna 1980. Opiskelen Vierumäellä jälleen, tarkoitukseni on päivittää tutkintoni AMK- tutkinnoksi. Jotta saisin opinnäytetyöni tehtyä, kaipaen teidän apuanne. Haluaisin haastatella teitä, jotka olette olleet tuottamassa turkulaisille erilaisia liikuntapalveluja, ns. ostopalveluja. Osa seuroista on tehnyt yhteistyötä vasta vähän aikaa, toiset jo useiden vuosien ajan. Ilman urheiluseurojen apua näiden palveluiden tuottaminen ei olisi ollut mahdollista. Jotta voisimme jatkossakin tehdä yhteistyötä, olisi hyvä kuulla teidän ajatuksianne menneestä ja ideoida yhteistä tulevaisuutta.

Ryhmähaastattelu on tarkoitus toteuttaa Halistenkosken vieressä sijaitsevalla Myllärintuvalla.

Tilaisuus on vapaamuotoinen keskustelutilaisuus.

Miltä kalenterisi näyttää ke 23.5.2012 klo 17.00— n. 20.00 tai 18-21.00?

Jos ajankohta sopii sinulle, niin lähetän sinulle lisätietoa tilaisuudesta. Jos juuri sinulle ei tilaisuus aikataulullisesti sovi, olisiko seurassasi joku toinen, joka haluaisi kertoa omista kokemuksistaan ja ajatuksistaan teemalla:

Turkulainenurheiluseura hyvinvointipalveluiden tuottajana nyt ja tulevaisuudessa.

Vastaathan pikaisesti - kiitos!

Toivari Henry, TuTo, toiminnanjohtaja, henry.toivari@turku.fi

Sari Rokka, Bulls, Turku, salibandy, s.rokka@luukku.com

Pia Nikander, TuUI, pia.nikander@temanik.fi

Sari Hietamäki, pj, Turun Sulka, sulkapallo, Sari.Hietamaki@raisio.com

Väinö Rehvonen, pj, Turun seudun nyrkkeilijät, capony@turunseudunnyrkkeilijat.fi

Inna Lindgren, pj, Budokwai, Taekwondo, inna.lindgren@gmail.com

Taru Thorburn, toiminnanjohtaja, TNV soitettu 23.4.2012, taru.thorburn@tnv.fi

Arja Oinonen, pj, soitettu 23.4.2012 arjanposti@suomi24.fi

Liite 2. Teemahaastattelun runko

Teemahaastattelun runko ke 23.5.2012 klo 18.- 21.00 Myllärintalo

Ice breaker: Missä olette tavanneet toisenne ensimmäisen kerran?

Ohjeistan ryhmän seuraavasti:

1. Laita kätesi sen henkilön olkapäälle, jonka olet tavannut tästä ryhmästä ensimmäisenä.
Puran tehtävän niin, että ne joiden olkapäällä on vähiten käsiä, käsitellään ensin. Se joka laittanut käden olkapäälle kertoo, missä ja koska on tavannut kyseisen henkilön, jonka olkapäällä hänen kätensä on.

Liikuntakartta- tehtävät:

Ohjeistan ryhmän seuraavasti:

1. Kuvittele, että tässä lattialla/maassa on Suomen kartta, pohjoisen/etelä/länsi/itä. Siirry sille paikkakunnalle, jossa muistat ensimmäisen kerran olleesi mukana urheiluseuran toiminnasta.
Puran tehtävän niin, että aloitan niistä henkilöistä, joita on vähän samalla paikkakunnalla. He saavat kertoa, missä ovat ja mikä vuosi on kyseessä. Lisäksi he saavat kertoa mistä seurasta ja mikä laji on kysymyksessä.
2. Seuraavaksi kerron, että olemme siirtyneet Turkuun. Jokainen saa kertoa itsestään tänään, kuinka kauan he tässä tehtävässä ovat olleet ja onko heillä esim. vakituinen toimipiste.

Kerron kuka olen ja miksi olemme täällä, yleistä opinnäytetyöstä:

1. LTK 90 vuotta → Turku Liikkeelle 1993 -2000, toimintakulttuurin muutos →
2. Urheiluseuroja n. 300-350 kpl, joista avustusten piirissä on v. 2012 n. 200 seuraa.
3. Säännöllistä liikuntatoimintaa järjestäviä vammaisyhdistyksiä on 25-30 kpl, joista avustusten piirissä 21 kpl.
4. Säännöllistä liikuntatoimintaa järjestäviä eläkeläisyhdistyksiä on n. 20 kpl, joista n. puolet on avustusten piirissä.
5. Lisäksi alueelliset liitot tekevät yhteistyötä kanssamme.

Seuraparlamentti: Asiantuntijaelin, jonka tarkoituksena on liikuntatoimen ja turkulaisten urheiluseurojen yhteistyön tiivistäminen. Yhteistyön tavoitteena on turkulais-ten liikuttaminen oman terveytensä kannalta riittävästi. Parlamentti on perustettu Turussa 24.3.2004. Turkulaiset seurat valitsevat jäsenet parlamenttiin keskuudestaan. Toimikausi on kaksi vuotta, puolet jäsenistä erovuorossa vuosittain.

Tuotteet:

Lasten liikunnan ihmemaat kouluissa:

Aunela, Aunelan Nappulaliiga
Haarla, Turun Weikot, yleisurheilu
Ilpoinen, koulun vanhempainyhdistys
Kupittaaan urheiluhalli, Varsinais- Suomen yleisurheilu
Lauste, Turun Toverit
Moisio, Turun Weikot, voimistelu
Nummi, Turun Jyry
Turun Normaalikoulu, Varsinais- Suomen yleisurheilu
Turun Lyseo, Runosmäen Urheilijat

Poweraction:

28 ryhmää, joista seurat tuottivat yhteensä 17 ryhmää

Hikinen Tusina: 28/ 14 seuraa

Leidit liikkeellä: 28/ 20 seuraa

55+ : 24/ 16 seuraa

117 säännöllistä toimintaa/ryhmää/ viikko (viikot 30-49 ja 2-18), joista seur-
rat tuottavat **76**, loput ovat liikuntapalvelukeskuksen omia ohjauksia, kol-
mannen sektorin, yksityisten tuottamia tai omatoimisia ryhmiä.

Lisäksi seurat tuottavat ostopalveluja kuntosalitoimintaan (Turun Toverit ja Maarian Reipas) ja erilaisiin tapahtumiin.

(Seniorikortti- ja ranneke; 65 – vuotta täyttäneiden palvelu)

(65 vuotta täyttäneet turkulaiset voivat ostaa Seniorirannekkeen ja -kortin, jolla pääsee liikkumaan rajattomasti Turun kaupungin liikuntapaikkoihin: uimahalleihin, kuntosaleille ja kesällä maauimaloihin. Senioriranneke ja - kortti maksaa 20 € ja on voimassa 6 kuukautta latauspäivästä + 7 € ranneke (kertaostos).)

Ohjattujen palvelujen kilpailutus k 2012, otetaan käyttöön 1.9.2012

Ohjauskorvaus on kolmitasoinen:

ohjauskorvaus 15€, valvontaa,

25 € perusohjaustaitoja ja

35 € erityisosaamista vaativa koulutus/ohjaajakokemus.

Osa palveluista+ kuntosalitoiminta: Turun Toverit ja Maarian Reipas

Yleistä teemahaastattelusta:

Kerron heille mitä teemahaastattelu tarkoittaa:

Teemahaastattelu on keskustelua, jolla on etukäteen päätetty tarkoitus. Se ei ole tavallista arkikeskustelua. Teemahaastattelujen etu on siinä, että kerättävä aineisto rakentuu aidosti haastateltavan henkilön kokemuksista käsin. Mutta silti tutkijan etukäteen valitsemat teemat sitovat aineiston käsillä olevaan tutkimusongelmaan.

Keskustelun teemoja:

Samantapaisia kysymyksiä on kysytty myös seurakyselyssämme, mutta vain Webropol- kyselyn viidellä vaihtoehdolla. Nyt pureudumme vähän syvällisemmin muutamaa teemaan.

1. Miksi sinä ja urheiluseurasi olette mukana toteuttamassa hyvinvointipalveluja turkulaisille?

Johdattelutekstiä, jos keskustelu ei käynnisty:

Syyt: taloudelliset (=tapa kerätä rahaa seuralle), **yhteiskunnalliset**

(=halu tai sosiaalinen pakko tuottaa yhteiskunnalle hyvää), **ideologiset** (= osa seuran toimintafilosofiaa, toiminnan perusteita ja tavoitteita), yms.

Kerro, olitteko te itse aloitteen tekijöinä vai tuliko pyyntö liikuntapalvelukeskuksesta?

2. Onko yhteistyö sujunut hyvin ja missä olisi kehittämistä?

Johdatteluteksti: Olette olleet kauan mukana toteuttamassa näitä palveluja. Mitkä ovat haastavimpia asioita näiden palveluiden tuottamisessa? Ovatko raha vai esimerkiksi vuorojen saaminen?

3. Mitä tulevaisuus, haluatko sinä/seurasi jatkossakin olla tuottamassa terveysliikunta-liikuntapalveluja/ harrasteliikuntaa tavalliselle kuntalaiselle?

Onko henkilökysymys, jos työntekijä/ ohjaaja vaihtuu, jatkuuko yhteistyö/ toiminta?

Harraste- ja terveysliikunnan rooli seurassa: Onko toiminnallisesti olennainen osa seuran toimintaa ja tavoitteita vai vain tapa rahoittaa seuran toimintaa? Eli näkyykö siis harraste- ja terveysliikunta seuran visiossa ja strategiassa?

Esteet: Mikä saattaisi estää seuroja tuottamasta hyvinvointipalveluja kunnan kanssa?

4. Mikä on sinun visiosi urheiluseurastasi vuonna 2017, minkälaisena näet liikuntapalvelukeskuksen ja urheiluseuranne yhteistyön kyseisenä vuonna?

Mihin tarvitaan eniten apua, että yhteistyö toimisi paremmin kuin nyt?

Johdattelutekstiä:

Yhteistyön muoto ja käsite: Mitä seurat pitävät yhteistyönä, mitä tarkoittaa seuralle yhteistyön käsite? Onko ostopalvelut seuran mielestä oikea tapa tuottaa vai kaivataanko sitä, että seura olisi enemmän mukana kehittämässä tuotteita (=strateginen kumppanuus)? Onko kysymys liian filosofinen ja vaikea, mieti, käytätkö!)

(Ei käytetty, olisi vaatinut laajempaa johdattelua asiaan ja enemmän aikaa, ehkä voisi ottaa käyttöön seuraavassa tilaisuudessa, jos sellainen järjestetään.)

Lopputehtävä Mielikuvajana: Pyydän jokaista laittamaan silmänsä kiinni ja miettimään hetken hiljaa itsekseen, miltä heidän tulevaisuutensa näyttää viiden vuoden 2017 kuluttua, miltä se näyttää, miltä se tuntuu, missä sinä ja seurasi olette?

Mitä vaatii, että siihen tilaan päästään?

Ryhmäläiset saavat satunnaisessa järjestyksessä kertoa ajatuksensa.

Tulevaisuus:

Tarvitaanko tällaisia tilaisuuksia? Miten ryhmän jäsenet kokivat tilaisuuden, vapaata keskustelua.